Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-hээ гарана | № 154 (16677) | 1984 оной июлиин 5, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

БҮГЭДЭ АРАДАЙ АРЮУН ХЭРЭГ

СОВЕТ hУРГУУЛИ... Мүнөө үеын хүнүүд барандаа шахуу (ахамад үетэнhөө бэшэниинь) имагтал совет hургуулида эрдэмэй үндэhэ шудалжа, болбосоржо, ажабайдалай ехэ замда гараhан байха. Эрдэм мэдэсэтэй, Эхэ орондоо халуун дуратай хүнүүдые хүмүүжүүлхэ талаар совет hургуули нилээн ехэ дүршэл ноонхэй.

Гэхэ зуура совет обществын хүгжэлтын шэнэ шатада арадай гэгээрэлые, юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие үшөө саашадань нарижуулан hайжаруулха эрилтэ табигдана ха юм. Тиигэжэ КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленум дээрэ, СССР-эй шэнэ зарлалай Верховно Соведэй сесси дээрэ «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» тухай тогтоолнууд баталагдан абтаhан байна. КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулагдан абтаhан тус тогтоолой үндэhөөр КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тодорхой хэдэн тогтоолнуудые дам баталан абажа, хэблэлдэ тунхаглаба.

hургуулиие яажа хубилгахеб, тэрэниие бэелүүлхын тула юу хэхэ ёhотойб гэжэ партийна организацинуудта, совет органуудта, арадай гэгээрэлэй ба техническэ мэргэжэлэй hуралсалай зургаануудта эли тодо заабаринууд үгтэнхэй. Мүн партийна болон засагай дээдын зургаанда баталагдан абтаhан тус тогтоолнууд хадаа захиргаануудта, предприятинуудта, ажахынуудта сэхэ хабаатай гээшэ. Юуб гэхэдэ, реформын бэелэл тэдэнэй хабаадалгаhаа, тэдэнэй анхарал оролдолгоhоо сэхэ дулдыдаха байна бшуу.

«Совет обществын урагшаа, манай агууехэ зорилгонууд тээшэ бэедээ этигэнгеэр дабшахын тула шэнэ үетэн бүхэн эрдэмэй болон ниитэ болбосоролой, мэргэжэлэй зэргын ба эрхэтэнэй эдэбхиин талаар бүри дээдэ хэмжээндэ гарадаг байха ёhотой. Социальна дэбжэлтын хуули ёhон гээшэ иимэ юм гэхэдэ болохо. Научно-техническэ хубисхалай оршондо, мэдээсэлнүүдэй улам ехэдэн түргэдэжэ байhан оршондо тус хуули ёhон хадаа hуралсашье байгшадта, hургажашье байгаашадта—юрын багшаhаа эхилээд министр хүрэтэр—үзэгдөөгүй үндэр эрилтэ табина бшуу. Эдэ эрилтэнүүдые бэелүүлхын тула хэрэгтэй бүхы юумые реформо байгуулха зэргэтэй»,—гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко заагаа hэн.

Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүдые сэхэ шууд бэелүүлхын тула манай республикада бэлэдхэлэй гори.ой хүдэлмэри хэгдэжэ байhан үетэй. Жэшээнь, Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствэдэ үргэдхэгдэhэн зүблөөн, hургуулинуудта ба ПТУ-нуудта педсоведүүд болжо, тодорхой зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдэhэн байха юм.

Илангаяа hурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгын ба ажалай hуралсалай асуудалнуудта гол анхарал хандуулха, зарим hургуулинуудта энэ талаар бодото байдалыень огтолон хубилгаха, материально-техническэ үндэhэ байгуулха шухала.

Ажалай hуралсалые яажа эмхидхээ hаа дээрэб гэhэн асуудал гараха ёhоороо гарана. hуралсалай-үйлэдбэриин комбинадта гү, али ПТУ-нуудай үндэhэн дээрэ гү, үгышье hаа, hуралсалай цехүүдтэ гү! Алишье аргыень хэрэглээ hаа, hурагшадые имагтал hайнаар hургаха, ерээдүйнь мэргэжэлые зүбөөр олгуулха, ажабайдалда бэлдэхэ тушаа асуудал нэн түрүүн табигдаха ёhотой.

Ажалай hуралсалай шэнэ программа удаа дараалан, 1986—1990 онууд болотор hургуулида нэбтэрүүлэгдэхээр хараалагдана. Гэбэшье юумэн үшөө уды гээд, hанаагаа амаруулжа болохогүй. Үйлэдбэриин hуралсалые хубилган шэнэлхэ асуудалда хабаатай захиргаанууд, предприятинууд, ажахынууд хүдэлмэриеэ нобшоруулангүй эхилхэ зэргэтэй.

Предприятиин гү, али ажахын зүгhөө ажалай hуралсалда онсо харюусалгатайгаар хандаhан лэ ушарта горитой амжалта түйлагдадаг гэжэ ажабайдал батаар гэршэлэнхэй. Жэшээнь, Загарайн районой Элхиин авто-заhабарилгын завод, Элхиин дунда hургуулиие, Шэнэ-Бэрээнэй завод нютагайнгаа hургуулиие, Улаан-Үдын авиазавод 36-дахи, 22-дохи, 7-дохи, 46-дахи hургуулинуудые, ЛВРЗ 41-дэхи, 42-дохи, 10-дахи hургуулинуудые өөрынгөө харьяата эмхи зургаан гэжэ үкинэй тоолодог, hуралсалай цехүүдые эмхидхэжэ, ерээдүйнгөө хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулдаг байна. Эдэ предприятинууд hуралсалай цехүүдые үргэдхэхэ тушаа мүнөө оролдолго гаргажа байнхай.

ГПТУ-нуудай, СПТУ-нуудай үндэhэн дээрэ юрэнхы эрдэмэй hургуулиин hурагшадай үйлэдбэриин hуралсалые эмхидхэхэ асуудалые анхархаар гэжэ hанагдана. Техническэ мэргэжэлэй училищинуудта үйлэдбэриин hуралсалай материально-техническэ үндэhэн hураггүй hайн гэжэ мэдээжэ. Тиимэhээ юрэнхы эрдэмэй hургуули ПТУ хоёрой хоорондо нягта холбоо барисаан байгуулагдаа hаа, hайн үрэ дүн сохом түйлагдаха гэжэ этигэлтэй. Тиигээдшье юрэнхы эрдэмэй hургуули техническэ мэргэжэлэй училищи хоёр өөhэд өөhэдынгөө хүгжэлтын дээдэ шатада хүрэжэ ерэхэдээ, нэгэ унгитай болохо гэжэ реформын гол шэглэлнүүд соо хэлэгдээшые хараадаа абаха шухала.

Тиихэдэ УПК-нуудай гү, али hуралсалай-үйлэдбэриин комбинадуудай материальна үндэhые эрид hайжаруулжа, hургуулиин реформые хүсэндэнь оруулха хэрэгтэ тэдэнэй үүргые гүйсэдөөр элсүүлхэ гээшэ тон зүб.

Үхибүүдые зургаан наhанhаа hургуулида hургадаг болоходо, орёо шэнэ зорилгонууд гаража ерэнэ. Нэн түрүү эхин hургуулиин багшанарые бэлдэлгэ мүнөө үеын гол шухала асуудалнуудай нэгэн болобо. Илангаяа зарим районуудта эхин классай багшанарай мүнөө дутагдадаг болоод байхада, энэ асуудал тон хурсаар табигдана. Жэшээнь, hуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ имагтал Улаан-Үдын hургуулинуудта эхин классай 68 багша дутаhан байха юм. Тиимэhээ БГПИ-гэй эхин классай факультедтэ ба Улаан-Үдын нэгэдэхи педучилищида абитуриентнүүдые абалгые үргэдхэхэ асуудал табигдана.

Гэхэ зуура ерээдүйн багшанарые бэлдэлгын шанар эрид hайжаруулагдаха ёhотой. Имагтал үхибүүдтэ ба ерээдүйнгөө мэргэжэлдэ дуратай залуушуул хожомоо эрхим багшанар болжо тодордог. Юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудай багшанарай коллектив өөhэдынгөө hурагшадай дундаhаа багша болохоор бэлигтэй эдиршүүлые багаhаань элирүүлжэ, анхарал хандуулжа, педучилищида гү, али пединститудта орохыень зууршалха аргатай бшуу.

Багшын нэрэ хүндые үргэхэ талаар парти, правительство хэр үгhөө эсэгэ ёhоной анхарал оролдолго гаргадаг байгаа, мүнөөшье гаргана. Багшанарай салингые ехэ болгохо, ажаhуудалыень эрид hайжаруулха тушаа абтаhан шиидхэбэринүүд хадаа hурагшадые, хүмүүжүүлэгшэдые баясуулан урмашуулха зуураа, үшөө hайнаар хүдэлхые уялгална гэжэ ойлгохоор.

Юрэдөө, мүнөө hуралсалай жэлэй түгэсөөд байхада, hургуулиин багшанар, илангаяа коммунистнууд өөhэд өөhэдынгөө хүдэлмэриие шүүмжэлхыгээр шэнжэлжэ, саашадаа яажа хүдэлхэб, hургуулиие хубилган шэнэлхэ хэрэгтэ ямар хубитаяа оруулалтайб гэжэ бодожо үзэхэ аабза. hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэхэ зуураа, бэрхэ багшанарай гаргаhан hайн-hайн үүсхэлые, дүй дүршэлые согсолжо, түрүү зүйлнүүдыень бултанай анхаралда хүргэхэ талаар hургуулиин хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд оролдохо ёhотой болоно.

hургуулиие хубилган шэнэлэлгэ—бүгэдэ арадай арюун хэрэг. Нэгэ шугамта, ажалай, политехническэ hургуули байгуулха тушаа агууехэ Ленин багшын захяа заабаринуудые мүнөө үеын байдалда тааруулан, түрэл партимнай, түрэ засагнай hургуули тухай тогтоолнуудые баталан абаа гэжэ арад зон сэгнэнэ. Тэдэ тогтоолнуудые бэелүүлхэ талаар түрүүшын алхамууд хэгдэжэ байна. Эдэ алхамуудаймнай урагшатай байхын тула хүн бүхэн оролдохо ёhотой болоно.

АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ 18-дахи ЗАРЛАЛАЙ УЛААН-ҮДЫН ГОРОДСКОЙ СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Арадай депутадуудай городской Соведэй юhэдэхи сесси 1984 оной июлиин 11-дэ 14 часта горгүйсэдкомой ехэ залда болохо.

Сессиин зүблэхэ зүйлдэ иимэ асуудал табигдаха:

1. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй, СССР-эй ербан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдhээ, тэдээн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэhэн үгэнүүдhээ уламжалан гараhан арадай депутадуудай городской Соведэй зорилгонууд тухай.

Горгүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. К. Агапов элидхэл хэхэ.

КПСС-эй обкомой бюрогой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ТОГТООЛ

ЛИТЕРАТУРА БА ИСКУССТВЫН ТАЛААР БУРЯАДАЙ АССР-эй РЕСПУБЛИКАНСКА ШАНГУУДЫЕ ОЛГОХО ТУХАЙ

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет литература ба искусствын талаар 1984 оной республиканска шангуудые олгохые **тогтообо:**

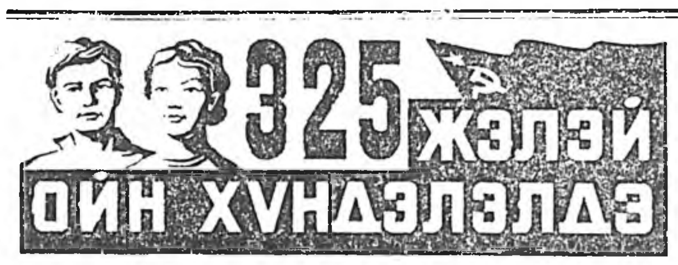
Айзикович Иосиф Юрьевичтэ — Буряадай Гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай ахамад режиссер — М. П. Мусоргскиин «Борис Годунов», Дж. Пуччиниин «Чио-Чио-Сан», Б. Ямпиловай «Үхэлhөө хүсэтэй» гэжэ оперно зүжэгүүдые найруулан табиhанайнь, 1981 — 1983 онуудай концертно-гүйсэдхэхы ажал ябуулгынь түлөө.

Андреев Анатолий Андреевичтэ — композитор—1981—1983 онуудта зохёоhон хүгжэмтэ зохёолнуудайнь түлөө, «Багшамни Ленин» гэжэ оратори, симфониеттэ, «Интернационалда зорюулагдаhан магтаалай дуун», эвенк арадай бүлэг хатарай хүгжэм, hүүлэй үедэ зохёоhон дуунууд).

Бутуханов Георгий Борисовичта — Гүрэнэй Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай актер —1981—1983 онуудта табигдаhан А. Н. Островскиин «Ямаршье ухаатай хүн ядаралда ородог», М. Горькиин «hүүлшынхид», А. Арбузовай «Эрхүү шадархи домог», Ю. Бондаревой «Эрье», А. Ангархаевай «Арбан табанай hара» гэхэ мэтэ зүжэгүүдтэ гол рольнуудые гүйсэдхэhэнэйнь түлөө.

Корнаков Владимир Васильевичта — уран зохёолшо — Буряадай номой хэблэлээр 1982 ондо гаргагдаhан «Улаан хуhад» гэжэ романайнь түлөө.

Хомяков Андрей Поликарповичта — уран зурааша-керамист — 1981 — 1983 онуудта бүтээгдэhэн «А. А. Леоновой замбуулин руу гаралга», «Байгал», «Талын дуун», «Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ой» гэжэ уран hайханай-скульптурна бүтээлнүүдэйнь, «Ёохор», «Шэмэзэшэгүүдэй хатар», «Ургашан» гэжэ шэмэглэл гоёолтын зүйлнүүдэйнь түлөө.

ЭХИН ТАБИГДАА

hаяхан июниин hүүлшын наратай сэлмэг үдэрнүүдтэ «Прибайкалец» колхозой түбэй бухгалтериин хүдэлмэрилэгшэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд Колошневско бригадын сабшаланда гаража, хоёр үдэр соо гар хажуураар үбhэ сабшаа. Эндэ хамта 20 гаран хүн хүдэлhэн байна.

— Бидэ нэгэ талаhаань сабшалангай ногооной хэр зэргэ ургаhыень хараха, сабшажа үзэхэеэ, хоёрдохёор, бригадануудай үбhэндөө эртэ орохынь тула жэшээ харуулха зорилготойгоор бултанhаа түрүүн энэ хүдэлмэриие эхилээбди, — гэжэ колхозой шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ И. З. Горбов хэлэнэ.

Эдэнэр Хуурай-Горхон гэжэ газарта бүхыдэнь 18 гектарай ногоо гар хажуураар унагаагаа. Сабшагдаhан ногоонойнь зарим хуби сарай hарабша доро хатаагдажа, тугалнуудта эдюүлэгдэхэ витаминтай үбhэн болгогдоо. Мүн зарим ногоониинь АВМ түхэлэй агрегадта зөөгдэжэ, ногоон гурил болгогдожо байна.

Гадна энэ жэлдэ тус агрегадай машинистнүүд 150 тонно тиимэ гурил гаргаха даабаритай hаа, ажалаа урдынхиhаа hураггүй эртэ эхилээд, 300 тонно гурил татаха гэжэ шиидээ.

Үбhэндэ орохон түрүүшын үдэрнүүдтэ бухгалтериин хүдэлмэрилэгшэд М. Н. Крашенинникова. В. П. Варфоломеева, ахамад зоотехник Н. П. Жилин гэгшэд гар хажуураар ехэ үбhэ сабшаба.

Т. БАЙМИН,
«Прибайкалец» газетын хүдэлмэрилэгшэ.
Прибайкалиин район.

Тэжээл бэлэдхэнэ

Эдэ үдэрнүүдтэ Баргажанай районой ажахынууд ниитынгээ адууhа малда үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэрэеэ эмхитэйгээр эхилбэ. Жэшээлхэдэ, Бодоной совхозой хүдэлмэрилэгшэд энэ харюусалгатай хаhаяа эршэ түгэсөөр угтаа. Эндэ мүнөө 15 звено нуга сабшалан дээрээ гараад, hайнаар хүдэлжэ байнхай. Александр Калитиковай, Александр Огибаевай даадаг багахан коллективүүд уhанда абтадаг газарнуудайнгаа ногоое сабшажа эхилэнхэй.

Хилганын колхозой дүршэлтэй луговод Геннадий Ламажанович Сангадиевай хүтэлбэрилдэг звено хура бороогой ороошье hаань, хүдэлмэреэ hаадгүйгөөр ябуулна. Тэрэнэй коллективтэ хажууршад Валерий Иванович Васильев, Мунко Пурбуевич Будажапов болон hурагшад Юрий, Баир Гатановууд шалгарна.

Н. ДАГБАЕВ

«САГААН АЛТАЯА» СЭБЭРЭЭР АБАЯ

Соёлма Цыдыпова Яруунын районой Исэнгын совхозой Алтанай hү hаалиин фермэдэ зоотехнигээр хүдэлдэг. Хонидой ноохо хайшалалгын халуун хаhада залуу мэргэжэлтэ жэл бүри хабаададаг. Үнгэрhэн жэлдэ тэрэ 850 хониной ноохо хайшалhан байха юм.

Соёлма Цыдыпова хайшалагшадай энэ жэлэй республиканска мүрысөөндэ хабаадалсажа, залуушуулай дунда нэгэдэхи, эхэнэрнүүдэй дунда хоёрдохи hуури эзэлжэ, ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Алтан гартай мастер» гэhэн тэмдэгээр шагнагдаhан байна.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фототекст.

ЭМХИТЭЙГЭЭР

Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой хонишод ноохо хайшалха харюусалгатай хаhадаа түгэс бэлэдхэлтэй ерээ юм. Эдэнэр «сагаан алта» тушааха байгша оноойнгоо түсэбтэ даабариие үлүүлэн дүүргэхын хойноhоо түхэрөөн жэлэй туршада оролдоhон байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ тус ажахын хониин hүрэг эрхилэгшэд ноохо хайшалха хүдэлмэрээ эмхитэйгээр эхилээ. Хоёр үдэрэй туршада колхозой хайшашад 1000 гаран хонидой ноохо хайшалба. Тэдэнэр бүхы 27 мянган хонидойнгоо ноохыень ажалай 10—12 үдэрэй туршада хайшалхаар хараалаанхай.

В. ШИРДАРМАЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

ҮНДЭРӨӨР СЭГНЭГДЭБЭ

Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой электромашинна цех. Москваhаа эндэ баяртай мэдээсэл ерэбэ.

Түмэр замай транспортын ажалша коллективүүдтэ бригадна гуримые ба ажалай урмашуулгые нарижуулан hайжаруулха гэhэн харалгын 1983 оной дүнгүүдээр тус цехэй Александр Иванович Миловановай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай комплексно бригада эрхимлэжэ, түрүү hуурида гараа. Тиигэжэ СССР-эй Зам харилсаанай министерствын, түмэр замай транспортын ба транспортна барилгын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамота болон мүнгэн шангаар тус бригадынхид урмашуулагдаба.

Үсөөн хүдэлмэришэдэй хабаадалгатайгаар, ехэ продукци гаргаха гэhэн үүсхэл А. Н. Миловановай бригада арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхиндэ гаргаа hэн. Тус бригадада 25 хүдэлмэришэд хүдэлхэ байhан hаа, бодото дээрээ дүршэл шадабаритай болоhон 21 хүдэлмэришэд хүдэлжэ, эрхим шанартай продукци гаргана. 1981 оноhоо хойшо тэдэнэр бригадна подрядай гуримаар ажалдаа хабаадалсаhанай коэффициентээр салингаа хубаан хүдэлжэ эхилhэн байна. Тиигэжэ тэдэнэр гуроадахи жэлээ ажалай журам ба ниитын гурим эбдэнгүй ажаллана. Мүнөө тэдэнэр газорезчик, крановщик, наладчик, стропальщик гэхэ мэтэ дүтэрхы мэргэжэлнүүдые адли тэгшээр шудаланхай. Халаанайнгаа түсэөтэ даабариие 110—120 процент дүүргэдэг hайн hайхан заншалтай. Завод дотороо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ илажа, «заводой эрхим бригада» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн юм.

Эндэ бригадын гэшүүд коммунистнууд Галдан Гантаев, Николай Рябов, Александр Ларионов гэгшэд бусадтаа ёhотойл коммунис ажалай жэшээ харуулан хүдэлдэг хүнүүд гээшэ. Бэрхэшээлнүүдhээ тунхарингүй ажаллаадаг аха нүхэдэйнгөө хажууда комсомолшууд М. Павлов, Т. Овчинникова, А. Рубцова гэгшэд hайнаар хүдэлхэеэ оролдоно.

Коллективэй түйлаhан, түйлажашье байhан амжалтада бригадир А. И. Миловановай габьяа ехэ юм гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Д. АМОГОЛОНОВ.

ШЭНЭ ТАСС hОНИН

К. У. ЧЕРНЕНКО ДЖ. ХАУТАЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байhан Великобританиин гадаадын хэрэгүүдэй ба харилсаа холбооной хэрэгүүдэй министр Дж. Хаутай июлиин 3-да уулзаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Бүтэмжэтэй hайн оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ уласхоорондын байдалай зарим асуудалнууд, совет-британиин харилсаанай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэhэн байна.

СССР-эй гадаадын политическэ хараа шэглэл дайнай аюулые зайсуулан сараха, эб найрамдалые бэхижүүлхэ, гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдалай, али алиндань ашатай туhатай харилсаае хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэнхэй байна гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ.

США болон НАТО-гай сэрэгэй бүлэглэлэй оролдожо байhан дэлхэй дээрэхи сэрэгэй-стратегическэ хүсэнэй тэнсүүриие буруу hүргэхэ гэhэн ябуулгые Советскэ Союз зайсуулан сараха байна. Варшавска Договорто ородог манай союзнигуудтай хамта бидэ хамгаалалгын шэнжэтэй харюугай хэмжээнүүдые абаха баатай болоо hэмди. Энээн тухай соносхоhон байгаабди. Хэрбээ США болон тэрэниие дэмжэдэг НАТО-гай оронуудай американ ракетэнүүдые тараан тодхолгые болюулжа, табигдаhан ракетэнүүдые Европоhоо гаргаха хэмжээнүүдые абаад байгаа hаань, харюугай хэмжээнүүдые абалгамнай үлүү болохо hааб даа. Тиихэтээ хамта Советскэ Союз харюугай хэмжээнүүдые бэелүүлгээ болюулха алхамуудые абаха байгаа. Эдэ бүгэдэ дундуур зайда хэрэглэгдэхэ, мүн стратегическэ ядерна буу зэбсэгүүд тушаа хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ зам нээхэ hэн.

Уласхоорондын байдалые гуримшуулан hайжаруулха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха талаар Советскэ Союзай оруулhан гүнзэгы удхатай, холын хараатай дурадхалнуудта К. У. Черненко анхаралаа хандуулhан байна. Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зайсуулха зорилготой бүлэг асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые дары эхилхэ гэhэн Совет правительствын дурадхал шухала удха шанартай гэжэ тэмдэглэгдээ.

Эдэ бүхы асуудалнуудта баруунай оронууд харюу үгэхэ ёhотой. Эдээн тушаа үгэеэ ойлголсолгын уласхоорондын байдалда hайнаар нүлөөлхэ байhаниинь дамжаггүй.

Совет-англиин харилсаанай hайнаар хүгжөөгдэхын түлөө Советскэ Союз тэмсэнэ гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ. Гэбэшье энэнь хоёр талаhаа дулдыдана. Али алинда ашатай туhатай байлгын, адли тэгшэ эрхын, дотоодынгоо хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй байлгын үндэhэ hуури дээрэ, хоёр ороной арадуудай, Европодо ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын эшэ туhада Англитай хоёр талын харилсаагаа хүгжөөхөөр урдынхидал мэтэ бэлэнбди.

Зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалнуудаар Британиин правительствын ямар хараа бодолтой байhыень Дж. Хау өөhэдынгөө зүгhөө найруулаа. Советскэ Союзтай харилсаа холбоогоо hайжаруулхые, политическэ хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлхые Англиин хүсэжэ байhан тухай тэрэ мэдүүлээ.

Совет талаhаа — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша А. М. Александров, СССР-hээ Великобританида байдаг элшэн сайд В. И. Попов; Англиин талаhаа — Великобританиhаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд И. Сазерленд, гадаадын хэрэгүүдэй министрэй саг үргэлжын орлогшын орлогшо М. Дженкинс, гадаадын хэрэгүүдэй министрэй ахалагша туhалагша Л. Эпплярд хөөрэлдөөндэ хабаадалсаба.

(ТАСС).

ОЛОНОЙ ХАБААДАЛГАТАЙ МИТИНГ

ВОЛГОГРАД. (ТАСС). Дэлхэй дээрэ эб найрамдалые сахин хамгаалха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо гэhэн халуун уряа баатар-хотын Тэмсэлшэдэй талмай дээрэхи хэтэ мүнхын галай дэргэдэ соностобо. Дайн дажарта эсэргүү митинг эндэ болоо. Волго мүрэн дээгүүр аяншалжа ябаhан американ ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадалсаба.

США болон СССР-эй залуушуул амгалан тайбанаар, хани барисаатайгаар ажаhуухые, дэлхэй дээрэхи аюулгүй байдал бэхижүүлхые хүсэнэ. Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэдэ эсэс табихын тула бүхы арга хэрэглэхэ шухала гэжэ дэлхэйн эрхэтэдэй бүхэдэлхэйн ассамблейн генеральна секретарь Дуглас Маттен тэмдэглээ.

— Немец фашизмые бута сохихын тула 40 гаран жэлэй урда тээ манай арадууд бүхы хүсэеэ нэгэдүүлhэн байгаа,— гэжэ тэрэ хэлэбэ. — Имагтал Сталинград шадар совет арадай түйлаhан илалта дэлхэйе дарлан мүлжэхэ тухай нацистнуудай hанаашалгануудые буруу hүргэhэн, фашизмын дарлалта мүлжэлгэhөө Европые сүлөөлэлгын эхи табиhан байгаа. Энээннэйнь түлөө совет арадта баяр баясхалан хүргэнэбди. Дайнай жэлнүүдтэ тэдэнэртэ тохёолдуулагдаhан гарза хохидол, гасалан зоболон тэдэниие түүхэдэ онсо hуурида табиха арга олгоно. Хэрбээ Сталинград шадар болоhон шанга дайн байлдаанда хабаадагшад шэнгеэр эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргаа гээшэ hаа, бидэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ илалта түйлахалди.

— Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээхэ талаар американ захиргаанай гаргаhан ябуулганууд, бүхы түхэлэй ядерна ракетэнүүдые Европодо тараан тодхохо, замбуулинай дайдадашье ядерна дайн байлдаае үүдхэхэ гэhэн Пентагоной хүсэл эрмэлзэл бидэнэй hанаа зобооно, зүрхэ сэдьхэлыемнай хүдэлгэнэ,— гэжэ медицинын эрдэмэй доктор Л. Квартовкина мэдүүлбэ.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, дэлхэйн бүхы арадуудта аюулгүй байдал олгохо, дай жүрөөдэгшэдэй гутамшаг муухай түсэбүүдые сараха талаар дэлхэйн бүхы үнэн сэхэ хүнүүдтэй хамта хүсэеэ нэгэдүүлхыень тэрэ американ эб найрамдалай тала баригшадые уряалhан байна.

ТҮҮХЫН ШУХАЛА ШАТАНУУД

Июлиин 3-да Москвада нээгдэhэн выставкэ СССР-эй Революциин Түбэй музейн 60 жэлэй түүхын шухала шатануудтай танилсуулна.

1924 оной майн 9-дэ музейн нээгдэhэн тухай мэдээсэhэн соносхол эндэ бии. Н. К. Крупскаягай, А. И. Ульянова-Елизаровагай, Г. М. Кржижановскиин музейе эмхидхэн байгуулгада эгээл эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ мэдээжэ бусад ажал ябуулагшадай фото-зурагууд эндэ бии.

Октябриин үнэтэ шухаг зүйлнүүд — Петроградай улаан гвардеецэй хамсыдаа зүүдэг байhан улаан бүд, домог суута «Аврорын» матросой малгайн лентэ, Совет засагай түрүүшын жэлнүүдэй плакадууд эндэ табигданхай.

Оронoo индустрижүүлгын, хүдөө ажахые хамтадхалгын үе сагай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай hүрөөтэ жэлнүүдэй документнүүд тэрэ үе сагай ажабайдалай халуун амисхалаар нэбтэрэнхэй. СССР-эй мүнөө үе сагай байдал тодо хурсаар зураглагданхай.

Коммунис партиин ба совет арадай революционно, дайшалхы, ажалай алдарта ёhо заншалнуудаар ажалшадые залуушуулые хүмүүжүүлхэ талаар музейн коллективэй бэелүүлдэг ехэ хүдэлмэри тухай экспозици хөөрэнэ. Мүнөө музейдэ 90 гаран темээр лекцинүүд уншагдадаг, элидхэлнүүд хэгдэдэг юм. Имагтал энэ табан жэлдэ Советскэ Союзда, мүн гадаадын оронуудта музейн бэлдэhэн 135 выставкэ эмхидхэгдэhэн байгаа. 6 миллион шахуу хүн эдэ выставкэнүүдтэ орожо хараба. Музейн интернациональна үргэн ехэ холбоо барисаан тухай, научно-методическа ба хэблэлэй ажал ябуулга тухай элдэб янзын материалнууд хөөрэнэ.

hэльбэн шэнэлhэнэй hүүлээр СССР-эй Революциин Түбэй музейн ямар болохо байhые ойлгомоор. Шэнэ байшангай түхэл дүрсэ экспозициин тэгэн дунда табигданхай. Экспонадуудай табигдажа харуулагдадаг талмай нилээд үргэдхэгдэхэ байна. Дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнэй гаталhан баатаршалгата замые мүнхэлhэн үнэтэ шухаг зүйлнүүд бүгэдэ арадай үзэмжэдэ табигдаба.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

МОДО БЭЛЭДХЭГШЭДЭЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН МОДО БЭЛЭДХЭХЭ, ЗӨӨХЭ ТАЛААР ТҮСЭБТЭ ДААБАРИНУУДАА, СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУДАА ДҮҮРГЭХЭДЭЭ ОНСО ШАЛГАРhАН ХҮДЭЛМЭРИШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Модо бэлэдхэхэ, зөөхэ талаар түсэбтэ даабаринуудаа, социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ түйлаhан амжалтануудайнь түлөө **шагнаха:**

Буряадай АССР-hээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Гагарин Валентин Андреевичые — Баргажанай леспромхозой автомобилиин жолоошон.

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Перов Владимир Владимировичые—Хурамхаанай леспромхозой тракторист.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Гаврилов Иван Васильевичые—Гусиноозерско леспромхозой модо бэлэдхэгшэдэй бригадын бригадир.

Яковлев Владимир Михайловичые—Шулуутайн леспромхозой тракторист.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР

Павлов Михаил Максимовичые—Хандагатайн леспромхозой модо бэлэдхэгшэдэй бригадын бригадир.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Кузькин Иван Никитовичые—Итанцын леспромхозой автомобилиин жолоошон.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРhАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Кожевников Леонид Александровичые—Онохойн ой модоной комбинадай оператор.

Мартынов Валентин Евтеевичые—Хүрбын леспромхозой модо бэлэдхэгшэдэй бригадын бригадир.

Собенников Александр Александровичые—Сэлэнгын ой модоной баазын автомобилиин жолоошон.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ЧЕРНЕНКО.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1984 оной июниин 29.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТНУУДАЙ ХҮМҮҮЖЭЛЭЙ ҺУРГУУЛИ

Партийна суглаан хадаа коммунистнуудые политическэ гүйсэд хатуужалтайгаар хүмүүжүүлхэ үүргэтэй. Эндэ тоосоон болон һунгалтын эрилтын бодото байдал харгадана, хамтаараа хүтэлбэрилгын ёһо гурим баримталагдана, журам сахилгада, хэрэгэй дүүргэлтые хиналта болон шалгалта эмхидхэлгэдэ хабаатай асуудалнууд зүбшэгдэнэ, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгын дэлгэрхэ эрхэ нүхэсэл тогтоогдоно.

Ушар тиимэһээ КПСС-эй райком, эхин организацинуудай партбюро болон парткомууд партийна суглаанда бэлдэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ асуудалда анхаралаа ехээр хандуулдаг болонхой. Тиигээдшье диилэнхи олон партийна организацинуудта коммунистнуудай хамтын суглаан һайн бэлэдхэлтэйгээр, КПСС-эй Уставаар тодорхойлогдоһон болзор соогоо үнгэргэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Энэ хадаа коммунистнуудай эдэбхи болон үүсхэл хүгжөөхэ, эхин парторганизациин дайшалхы шадабариие дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гүнзэгыгөөр нүлөөлхэ үүргэ дүүргэдэг нэгэ гол шатань ха юм даа.

Суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ асуудалые зүбөөр тодорхойлхо, олон тоото хэрэгүүд сооһоо шэлэн абаха гээшэ шухала зүйл гэжэ һанагдана. Онохойн модоной промышленна комбинадай, Хандагатайн леспромхозой, Буряадай мелиоративна туршалгын станциин туршалга-үйлэдбэриин ажахын, «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин, Загарайн бройлерно шубуунай фабрикын партийна эхин организацинуудта боложо үнгэрһэн суглаануудай материалнуудые шэнжэлжэ үзэхэдэ, КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин болон апрелиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй, партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн заабаринуудай эрилтын ёһоор коллективэй үйлэдбэриин болон ниитын ажабайдалда сэхэ хабаатай шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байха юм.

Жэшээлхэдэ, Буряадай мелиоративна туршалгын станциин Хүрбын ОПХ-гай партийна организациин энэ жэлэй февраль һарада болоһон суглаан дээрэ «КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар КПСС-эй Глазуновско райкомой ябуулдаг хүдэлмэри тухай», КПСС-эй ЦК-гай тогтоолтой зохилдуулан, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ талаар партийна эхин организациин үмэнэхи зорилгонууд тухай» асуудал үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Энэ суглаанда хорин үдэрэй туршада бэлэдхэл хэгдээ. 90 процент коммунистнууд суглаандаа ерээ, асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ олониинь хабаадаһан байха юм. Зохихо тогтоолой абтаһаниинь мэдээжэ ааб даа.

Һайн бэлэдхэлтэйгээр, эмхитэйгээр үнгэргэгдэһэн суглаанай эсэсэйнь үрэ дүн һайн байгаагүйдөө аргагүй. Тус ажахыда 1983—1984 онуудай малай үбэлжэлгын хаһа һайн үрэ дүнтэйгөөр дабагдаа. Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбтэ даабаринууд амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна. Ажахын, партийна организациин шиидхэхы мүнөө сагай шухала асуудалые шэлэн оложо зүбшөөд, үндэһэ баримтатай. бодото байдалда зохимо тодорхой тогтоол баталан абаһанай, дүүргэлтынь хойноһоо хиналта шангаар табиһанай бэелэл энэ ха юм даа.

Партийна олонхи организацинуудта ерэхэ суглаанай үзэмжэдэ ямар асуудал табибал һайн бэ гэжэ коммунистнуудтаяа зүбшэдэг, уридшалан мэдээсэдэг дүршэл заншалта хэрэг болонхой. Суглаанай болохоһоо хэдэн үдэр урид бүгэдэнэй анхаралда соносхол үлгэгдэдэг байна. Тэрээн дээрэ суглаанай болохо газар, эхилхэ саг, хэлсэхэ асуудалнууд, хэнэй элидхэл хэхэ байһаниинь заагданхай байдаг. Энэ талаар «Межколхозстрой» нэгэдэлэй СМУ-гай, Эрхирэгэй совхозой, Загарайн бройлерно шубуунай фабрикын, Хүрбын ОПХ-гай болон бусад хэдэн коллективүүдтэхи партийна эхин организацинуудан хүдэлмэриие жэшээ болгон харуулмаар.

Гэхэ зуура суглаанай үнгэргэгдэхын урдахана соносхол бэшэһэн болоод няадаг дутагдалай бии байһан ушар үшөөл үзэгдэнэ. Энээнһээ болоожо, Хандагатайн, Шулуутайн, Горхоной леспромхозуудай, Горхоной узелай, «Дружба», «Талецкий» совхозуудай, XXI партсъездын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай коммунистнуудай 50—70 процентнь суглаанда хабаададаг юм. Иимэ дутагдалые усадхаха хэмжээ абаха, эмхидхэлэй зохихо хүдэлмэри ябуулха уялгатайбди.

Манай ажал ябуулгадахи үшөө нэгэ хүсэд шиидхэгдээгүй асуудал тушаа өөһэдыгөө шүүмжэлһэн удхатай ажаглалта эндэ хэмээр болоно. Имагтал бэлэдхэлэй хүдэлмэриин хангалтагүйһөө уламжалан, зарлагдаһан саг соогоо коммунистнуудай олоороо ерээгүй байһанһаа болоjo, суглаагаа болюулха, хойшолуулха ушар нэгэнтэ бэшэ тохёолдодог гээшэ. «Дружба», Онохойн совхозуудай, Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Гигант» колхозуудай болон бусад ажахынуудай парторганизацинууд шүүмжэлэлдэ орохол ёһоороо ороно.

Коммунистнуудай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаха асуудалнуудай янза түхэлые, шэнжэ шанарые улам олон болгохо хэрэгтэй. Суглаануудай протоколнуудые хаража үзэхэдэ, шухала шухала олон асуудалнууд анхаралда абтанагүй гэжэ бодомжолмоор. Профсоюзай болон комсомолой организацинууд, олониитын бусад эмхинүүд партийна организацинуудай түшэг тулгууринь, туһалагшань болодог хүсэн гээшэ ааб даа.

Гэхэ зуура тэдэнэй ажал ябуулга тухай, тэдэнэй хүдэлмэриие партийна талаар яажа хүтэлбэрилдэг тухай асуудалнууд коммунистнуудай хамтын суглаанууд дээрэ тон үсөөнөөр харагдана гэжэ тобшолол хэхэ ушар болоно. Комсомолой, профсоюзай организацинуудые, арадай хинагшадые, үйлэдбэриин саг үргэлжын комиссинуудые толгойлдог коммунистнуудай тоосоон гү, али мэдээсэлые зүбшэн хэлсэбэл, аша туһатай байха һэн.

Энэ бэшэгэйнгээ эсэстэ партийна суглаанай абаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинаха, шалгаха асуудалда богонихоноор тогтохо хүсэлэл түрэнэ. Нёдондо декабрь һарада Онохойн совхоздо партийна суглаан болоо һэн. Нефтепродуктнуудые гамтайгаар, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тухай асуудал хамтын суглаанай үзэмжэдэ табигдаа. Энэ суглаанда бухы коммунистнуудай 71 процентнь хабаадаа. Ажахын директор Г. В. Прудзе гэгшэ элидхэбэ. Тээд ямаршье шэнжэлэлгүйгөөр, үйлэдбэриин байдалтай холбоогүйгөөр, хэниишье шүүмжэлэн, зэмэлэнгүйгөөр элидхэл хэһэн байна. Хоёрхон лэ хүн (инженер ба ахамад экономист) үгэ хэлэһэн болоо. Тон юрэнхыгөөр бэшэгдэһэн хоёрхон зүйлтэй тогтоол абтаа һэн. Иимэ тогтоолой дүүргэлтые яагаад хиналтайб?!

Харин тиихэдэ энэ жэлэй март һарада Шэнэ-Бэрээнэй заводой партийна организациин суглаан болобо. 295 коммунистын 90,7 процент энэ суглаанда ерэһэн байна. Заводой директор Ю. Н. Цыбиковэй хэһэн элидхэл тушаа арбан хүн үгэ хэлээ. Абаһан тогтоолынь тодорхойгоор бэшэгдэнхэй, дүүргэлтын түлөө харюусаха нюурнууд тодорхойлогдонхой, болзор заагданхай.

Партийна суглаанай удха шанар ехэ, үргэниие. Эндэ тэрэнэй зарим таланууд тушаа тон богонихоноор тогтобобди. Тус асуудал партиин райкомой үдэр бүриин анхарал доро байдаг. Парткомуудай, партбюронуудай секретарьнарай семинар болон зүблөөнэй болохоодо, тэндэ шудалагдаха программа соо энэ асуудал гол һуури эзэлдэг. Аппарадай хүдэлмэрилэгшэд партийна эхин организацинуудай ажал ябуулгада туһалха гэжэ оролдожо байдаг.

Б. ДУЛМАЖАПОВ,
КПСС-эй Загарайн райкомой эмхидхэлэй таһагай инструктор.

ЭЭЛЖЭЭТЭ ҺУРАЛСАЛ

КПСС-эй Хоринн райком районой парткомуудай секретарьнарай семинар үнгэргэбэ. Тус һуралсалда хабаадагшадай зүбшэн хэлсэлгэдэ абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо хиналтые нарижуулан һайжаруулха тухай асуудал тэндэ табигдаа.

Партийна зарим эхин организацинуудта абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо хиналтын һулаар бэелүүлэгдэдэг байһан тухай, семинар дээрэ тэмдэглэгдээ.

КПСС-эй обкомдо болоһон партиин горкомуудай, райкомуудай юрэнхы таһагуудые даагшадай семинарай дүн тухай КПСС-эй райкомой юрэнхы таһагые даагша Т. Б. Балданова семинарта хабаадагшадта хөөрэһэн байна.

«КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, партийна организацинуудай ажал ябуулгын дүй дүршэлые нарижуулан һайжаруулха талаар Молдавиин Компартиин ЦК-гай ябуулдаг хүдэлмэри тухай» тогтоолой хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тушаа асуудалда КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша В. Ж. Абидуев үгэеэ зорюулба.

Семинарай эсэстэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь П. В. Бахаев дэлгэрэнгы үгэ хэлэһэн байна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

325 АХА ДҮҮ АРАДУУДАЙ АГУУЕХЭ БҮЛЭ СОО

БАТА АЛХАМУУД

С. М. Кировэй нэрэмжэтэ түмэр хэрэгсэлнүүдэй завод республикымнай үниинэй промышленна предприятинуудай нэгэн юм. Табин табан жэлэй саана, 1929 оной март һарада, эдэбхитэй хүдэлмэришэд М. Чепаев, И. Чепаев, А. С. Комзолов, Н. В. Серышева, Н. А. Кутузов гэгшэд «Возрождение» гэжэ промартель эмхидхэһэн намтартай. Түрүүшын үедэ мебель, матрац болон үргэн хэрэглэлэй бусад зүйлнүүдые бүтээдэг байгаа.

Удаань 1932 оной март һарада тэрэ промартель «Бурятия» гэжэ шэнэ нэрэтэй болоо һэн. Тиихэ үедэ 45 хүдэлмэришэд тэргын мөөрнүүдые, хүдөө ажахын бусад хэрэгсэлнүүдые гаргадаг байһан.

Фашис Германиин Эхэ орондомнай дайгаар ороходонь, заводой олонхи хүдэлмэришэд фронт мордоо бэлэй. Үлэһэн хорёод эхэнэрнүүд болон эдиршүүл фронтдо мордоһон хүдэлмэришэдэйнгөө түлөө шэн зоригтойгоор хүдэлжэ, Агууехэ илалтада өөһэдынгөө хубитые оруулалсаһан юм.

Дайнай һүүлээр бусажа ерэһэн сэрэгшэд гимнастёркоёо һэлгэнгүй ажалдаа жагсан, түрэл артелеэ хүл дээрэнь бодхоолсожо, гол продукциия дахяад гаргажа эхилээ һэн. Саашадаа хүдэлмэришэдэй тоо бүришье олошоржо, арадай ажахыда хэрэгтэй хэдэн мянган түхэригэй продукци гаргаха шадалтай болоо.

КПСС-эй Буряадай обкомой, Министрнүүдэй Соведэй 1960 оной августын 11-дэ абаһан тогтоолой ёһоор тус артель С. М. Кировэй нэрэмжэтэ түмэр хэрэгсэлнүүдэй завод болгогдожо, нютагай промышленностиин мэдэлдэ үгтэһэн намтартай.

Үнгэрһэн табин табан жэлэй хугасаа соо заводой коллектив үйлэдбэрилдэг продукциингаа технологи, шанарые улам нарижуулан һайжаруулһан, бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлһэн байна. Жэшээлхэдэ, «Аида» түхэлэй автомат-пресс, хэдэн электро-пеэшэн, шэрдэгдэһэн амһарта хатааха түхеэрэлгэнүүд болон бүтээсэ ехэтэй бусад хэрэгсэлнүүд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ.

Заводой ветерануud Ф. В. Фомин, К. Л. Никаноров, И. К. Рудкис, И. Л. Попов, А. И. Мартыненко, И. Г. Демченко, Е. И. Коровина гэгшэд предприятиингаа хүгжэлтэдэ хубитаяа яһала ехээр оруулалсаһан юм. Партийна организациин хүтэлбэри доро заводой коллектив КПСС-эй съезднүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ Буряадай АССР-эй нютагай промышленностиин предприятинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ илажа гараһан байха. Шэн габьяата ажалайнгаа түлөө КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй болон Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотануудаар заводой коллектив оло дахин тэмдэглэгдэһэн юм.

СССР-эй 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Алла Ивановна Козакова, Галина Прохоровна Васильева гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг амһартада эмаль түрхилгын участогай халаанууд илажа, «СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ халаан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй. Долоодохи, наймадахи, юһэдэхи, арбадахи табан жэлэй түсэб болон уялгануудые болзорһоонь урид дүүргэһэнэйнгээ түлөө слесарьнүүдэй бригадир Н. С. Титов, амһартада эмаль түрхилгын участогай мастер Г. П. Васильева, хүдэлмэришэн З. Е. Герасимова гэгшэд Ажалай Улаан Тугай, электро-гагнуурш Г. Ф. Редикальцева «Хүндэлэлэй Тэмдэг», мастер А. Н. Леконцева, слесарь С. Я. Козаков гэгшэд Ажалай Алдар Солын III шатын орденуудаар шагнагдаһан байха юм. Гадна «Ажалай ветеран» гэһэн медаляар заводой 40 гаран хүдэлмэришэд тэмдэглэгдэнхэй. Урдандаа эндэ дээдэ һургуули дүүргэһэн нэгэшье хүн байдаггүй һаа, мүнөө институт дүүргэһэн 30, техникум дүүргэһэн 27 мэргэжэлтэд заводто ажаллажа байна.

Артель 1930 ондо 650 дүрбэлжэн метр талмай эзэлдэг байһан һаа, завод мүнөөдэр хэдэн мянган дүрбэлжэн метр талмай эзэлнэ. Тиихэдэ мүнөө завод 30 хүнэй байха хамтын байра, 75 хүдэлмэришэдэй нэгэ доро эдеэлхэ столово, хэдэн мянган номтой библиотекэ, эмшэлгын пункт, Прибайкалиин районой Ильинкэ һууринда 50 хүнэй бэеэ аргалха санатори-профилакторитой болонхой.

Һүүлэй арбаад жэлэй туршада Красноярска хизаарай Канск хотын «Эмальпосуда» гэжэ заводой коллективтэй мүрысэнэ. Үнгэрэгшэ жэлэй, мүн байгша оной түрүүшын кварталай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр кировэйхид түрүүлжэ ябана.

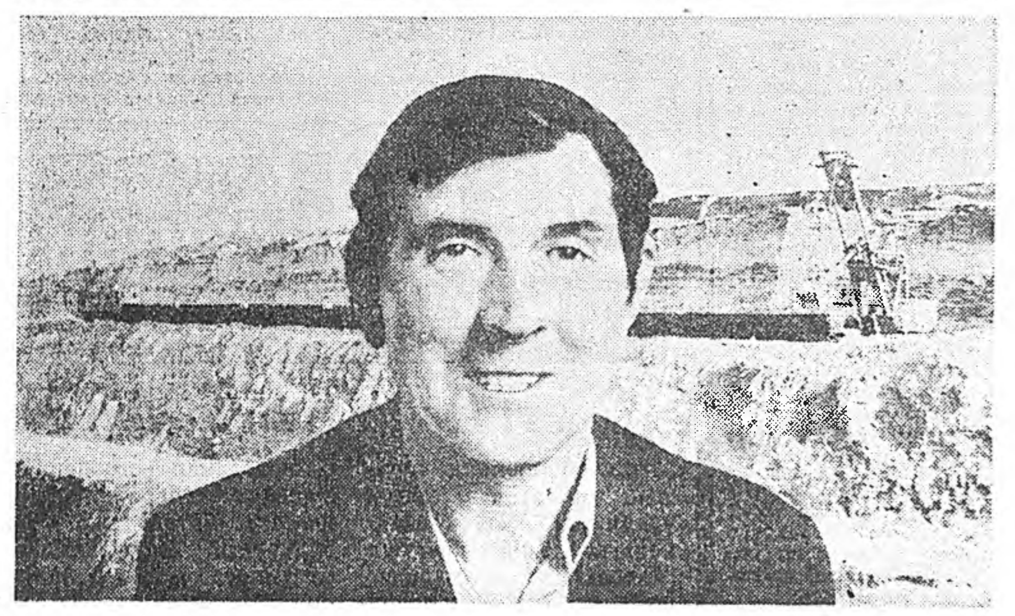
Заводоймнай хүдэлмэришэд байгша оной эхинһээ эршэтэй шангаар хүдэлжэ, продукци худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб 104,9 процент бэелүүлээ гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 39 мянган түхэригэй продукци худалдаа.

Россин гүрэнэй бүридэлдэ Буряад ороной һайн дураараа ороһоор 325 жэлэй ойн баярые хэдэн ондоо үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн заводой коллектив урма баяртайгаар угтажа байна. Энэ түүхэтэ һайндэрые угтуулан, заводоймнай хүдэлмэришэд продукци худалдаа наймаанда эльгээхэ хахад жэлэйнгээ түсэб июниин 29-дэ дүүргэбэ. Тиигэжэ даабариһаа гадуур 17 мянган түхэригэй продукци гаргагдаба, шэнэ гурбан түхеэрэлгэ хабсаргагдажа, ашаглалгада тушаагдаба. Мүн лэ 15 мянган түхэригэй амһарта бүтээгдээ. Буряад ороной Россин гүрэнтэй ниилэһээр 325 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан заводой доторхи социалис мүрысөөндэ Г. Ф. Редикальцевагай хүтэлбэрилдэг хэб дарагшадай бригада эрхимлэжэ гараа.

Тиигэжэ ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөн коллективэймнай эрмэлзэл зоригые улам бадаруулжа, үндэр амжалта түйлахадань ехэ нүлөөтэй байба. Мүнөө энэ амжалтаяа һайн һайхан хэрэгүүдээр бүри ехээр арьбадхан, Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэһэн зорилго табигдаба.

Н. НОРБОЕВ,
заводой түсэблэлгын таһагай начальник.

Экскаваторай машинист Василий Кириллович Федосеев Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй уурхайда үниинэй хүдэлжэ, дүй дүршэл ехэтэй болоһон байна. Ажалай ветеран Россин гүрэндэ Буряад ороной һайн дураараа ороһоор 325 жэлэй ойдо зорюулагдаһан социалис мүрысөөндэ оролсоод, эрхим дүнгүүдые түйлана. Иигэжэ тэрэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадай нэрэ зэргые дээрэ үргэжэ ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Холбоолжоной шулуун нүүрһэнэй уурхайн экскаваторай машинист В. К. Федосеев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БАЯН-УЛААНАЙ БЭРХЭШҮҮЛ

Харгымнай Хяагтын трактһаа баруулжаа, Баян-Улаан уула тээшэ эгсэ годирон ошобо. Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түб һууриһаа долоон километр болохо гоё һайхан газарта ахалагша хонишон Цырен Эрдынеевич Санжиевай отара байрланхай.

Цырен Эрдынеевич хориин долоодохи жэлээ хониин ажалда хүдэлнэ. Һүүлшын арбан жэлэй туршада хурьгадые абажа, ноһо хайшалха түсэбүүдээ ходоодоо дүүргэжэ байдаг.

Амжалтынь нюуса тухай, тэрэнэй бригадын гэшүүдэй хайшан гээд хонидой ашаг шэмэ саг үргэлжэ дээшэлүүлдэг тухай Цырен Санжиевһаа асуухада, энэ дүй дүршэлтэй хонишон иигэжэ хэлэнэ:

— Хонишон үнэн зүрхэнһөө хүдэлжэ, бухы хүсэ шадалаа даалгагдаһан ажалдаа зорюулха, харюусалгатай байһанаа ойлгохо ёһотой гэжэ тоолодогби. Манай бригадын гэшүүд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын «Серп и Молот» гэжэ заводой хүдэлмэришэдтэй уулзахадаа хэлэһэн үгые ехэ анхаралтайгаар уншаһан, һайшааһан байна. Үнэхөөрөөшье ажалай журам һайжаруулһанай, журамаа алдаха ябадалтай шанга тэмсэл ябуулһанай ашаар ехэ юумэ түйлажа болохо бшуу. Жэшээлхэдэ, бидэ мүнөө эхэ хонидоо болон хурьгадаа харууһалха хүдэлмэридэ онсо анхаралаа хандуулнабди. Эндэ жэжэ юумэн байдаггүй. Тиихэдэ хонишон бүхэн олон жэл соо хүдэлхэдөө, өөрын дүршэл шадабаритай, оншотой болодог гэжэ хэлэхэ байнаб. Ажалай гурим нарин нягтаар баримталха, саг соонь хонидоо бэлшээжэ таргалуулха, искусственна аргаар үрэжүүлхэ, түл түрэсэеэ гээлтэ хоролтогүй абажа түлжүүлхэ гээшэ шухала, — гээд, тэрэ хэлээ һэн.

Цырен Эрдынеевич Санжиевай бригада үнгэрэгшэ үбэлжэлгэдөө эртээнһээ түгэс бэлдэһэн юм. Тэдэнэр хонидоо шадамар бэрхээр бэлшээжэ, таргалуулжа шадаа. Хонидойнгоо тэжээлэн рацион зүбөөр табижа, үбэлдөө хурьгадые абаха үедэ хүдэлмэрилэгшэдэй хэхэ уялгануудые хубаарилаа һэн. Хонидойнгоо хото, хорёо сэбэрлээ, дулаалаа, хаамагуудыень гуримтай болгоо, хобоо, хобтонуудые олоор бэлдээ юм. Тобшолон хэлэхэдэ, зуун эхэ хониин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлхэ уялгаяа дүүргэхын тула яһала ехэ юумэ хэжэ үрдиһэн байна.

1983 ондо Санжиевай бригада хониин бүриһөө 3,4 килограмм ноһо хайшалжа, хурьгадаа 20,8 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь һалгаажа, түсэбтэ даабарияа амжалтатай дүүргээ һэн.

Цырен Санжиевай бригада гэр бүлөөрөө хүдэлдэг. Тэрэнэй наһанайнь хани Анна Пурбуевна, Батор, Булад, Володя хүбүүдынь, Светлана басаганиинь тус бригадын бүридэлдэ оролсоно. Эдэнэр ээлжээгээр хурьга абажа түлжүүлдэг, хамтадаа тэжээл бэлдэдэг, малаа хооллуулдаг, хонидоо бэлшээдэг юм.

Һайхан үбһэн, һолоомон, ороохо таряанай зүйл, тэжээлэй дабһан хонидой тэжээлэй рационд оронхой.

Баян-Улаанай бэрхэшүүл түл абажа түлжүүлхэ эгээл тухашаруу үеэ эмхитэйгээр үнгэргөө. Энэ харюусалгатай халуун хаһада үдэр һүнигүй ажаллаха саг гараба. Тээд хонишодой оролдолго дэмы хосороогүй, баясама үрэ дүн үгөө. Мүнөө 590 хурьгад абтаад, гээлтэ хоролтогүй түлжүүлэгдэжэ байна. Цырен Эрдынеевич үнэн сэхэ ажалайнгаа түлөө колхозой парткомой болон правлениин Хүндэлэлэй грамотануудаар нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан, «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгтэ хүртэһэн, нютаг голдоо суутай болоһон байха. Энэ жэлдэшье магтаалтай хонишон колхозойнгоо хонишодой мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гаранхай.

— Баян-Улаанай хонишодой ажал хүдэлмэри жэншэдгүй һайн, — гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ Дондок Дамдинович Очиров хэлэбэ. — Хонишод Санжиевтан хэлэһэн үгэдөө хүрэдэг заншалтай.

Эдэ хонишодой эбтэй бүлын хараалһан зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэелүүлхээр эрмэлзэжэ байһаниие бригадын ялас гэмэ ажал яаха аргагүй гэршэлэн харуулна ха юм.

Р. БАЛДАНОВ.

ОРОНОЙ НУГА САБШАЛАН ДЭЭРЭ

БЕЛГОРОД. Белгородско районой Фрунзиин нэрэмжэтэ колхоздо үбһэ тэжээл бэлдэхэ талаар үндэр дүнгүүд түйлагдана. Эндэ 1200-һаа дээшэ тонно үбһэн бэлэдхэгдэбэ. Харин бүхыдөө 3500 тонно үбһэн бэлэдхэгдэхээр хараалагдана. Нэгэ үнеэндэ 1500 килограмм үбһэ бэлдэхэ харатай. Үбһэ бэлэдхэлгын индустриальна арга технологиин ашаар амжалта түйлагдана. Хамтын подрядаар хүдэлдэг тэжээл бэлэдхэлгын звенонууд тэжээлэй ургамалнуудые тарижа ургуулха, хуряаха хэрэгые даажа абанхай.

СПАССК-ДАЛЬНИЙ (Приморьин хизаар). Урдынхиһаа долоон хоногоор урид Приморьин ажахынуудай тэжээл бэлэдхэлгын бригаданууд сабшалас даража эхилбэ. Олон жэлэй ногоо холижо тариһаниин ехэ туһатай байба. Мүнөө жэлдэ 100 мянга шахуу гектарта тарилга хэгдээ юм. Түсэбтэ табан жэлэй эхинтэй сэсуулхада, энэнь 10 мянган гектараар ехэ болоно. Хизаарай эрдэмтэд-селекционернүүдэй бии болгоһон шэнэ сортын үрэһэ хүрэнгэ нуга сабшаланда тариһанайнь ашаар тэрэнэй талмайе үргэдхэхэ арга бии болоо.

ЯКУТСК. Яхадта хээрын ногоое жэгдэ сабшажа эхилээ. Хоёр мянганһаа дээшэ бригада ба звено тэрэндэ хабаадалсана. Хахад миллионһоо дээшэ тонно үбһэ, 200 мянга шахуу тонно силос ба ногооной гурил бэлэдхэгдэхээр түсэблэгдэнэ.

БРЯНСК. «Крутоберезка» ба «Волна революции» совхозуудай ажалшадай бусадһаа түрүүлэн ногоо сабшажа дүүргэхэдэнь таһалгаряагүй ороһон хура бороо һаад хэбэгүй. Түсэбөөр хараалагдаһанһаа ехэ үбһэн нөөсэлэгдөө. Мүн тэрэшэлэн сенаж, витаминтай ногооной гурил, гранула элбэг ехээр бэлэдхэгдэбэ. Техникын комплексноор хэрэглэһэнэй ашаар таряашад иимэ амжалта түйлаба. Областиин бусадшье ажахынууд тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие эршэмтэйгээр ябуулна. Субботын ба воскресениин үдэрнүүдтэ 50 мянга гаран городойхид ажахынуудта ошожо, таряашадта туһална.

ГУЛИСТАН. Сырдарьинска районой «Ленинград» колхозой коллективэй бэлэдхэһэн үбһэ тэжээлэй өөрынь үнэ сэн область дотороо эгээл хямда байба. Эндэ хоёр ондоо һожоруулагдамал комплекс байгуулагданхай. Тэдэнэй нэгэниинь ургаса хуряалгын техникээр, харин нүгөөдэниинь хүсы үбһэ тарижа ургуулха техникээр хангагданхай юм. Таряашад тэжээлэй поли дээрэ таһалгаряагүй хүдэлмэри ябуулдаг болонхой. Эдэ бүгэдын эсэстэ ногоо хоёр дахин сабшаад байхадань, жэлэй даабариие дүүргэхэ арга олгоһон байна.

(ТАСС-ай корр).

ТАРЯАНАЙ УРГАСА: 1983 ОН ЮУ ХАРУУЛААБ?

Эгээл шухала эдеэнэй зүйл болохо шэниисэ үйлэдбэрилгоороо, урда жэлнүүдтэл адли, манай орон дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури батаар эзэлнэ. 1983 оной ургаса нэгэн доро шанараараа болон зүйлнүүдээрээ нилээд һайжаруулагдаһан ороохо 190 миллион тонноһоо дээшэ суглуулагдаа. Жэшээлбэл, һүүлэй хэдэн жэлдэ, илангаяа үнгэрэгшэ жэлдэ хара ороохо суглуулга нилээд ехэ болгогдожо, оронойнгоо дотоодын эрилтэ хэрэглэмжэ сүм хангахаһаа гадна, нилээд ехэ нөөсэ бии болгогдонхой. Хара ороохон «хоёрдохи» сортын гэжэ миин таамагаар тоологдоод лэ нилээд үни саг соо ехээр тарилгадахаяа болишоhон байгаа. Үнэн дээрээ тэрэ гансашье амтанайнгаа шанарһаа байтагай, шэниисын белогһоо үлүү һайн белогтой, витаминууд болон биологическа зүйлнүүдтэй юм. Эдэ ушарнуудһаа боложо (мүн совет диетологуудай зууршалгаар) хара хилээмэндэ ехэ эрилтэ бууһан байха юм. Тиин тэрэниие бидэ сүм хангажа шадахагүй һэмди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ барайгар болон ондоошье хүрнээтэ ургамалнуудые үйлэдбэрилгэ нилээд дээшэлээ, манай арад зондо заншалта болоһон гэршүүхэ суглуулга бүришье ехээр ургаһан байха юм, (зарим оронуудта тэрэ шухаг эдеэ хоолой магазинууд соогуур наймаалагдадаг). Чечевицэ ургуулга түргэнөөр дээшэлнэ.

Эдеэ хоолой орсоһо үйлэдбэрилгын дээшэлһэнэй, тэрэнэй бүридэлэй ондоо болоһоной ашаар (медицинын хэм хэмжээнэй ёһоор) арад зоной эрилтэ дүүрэн, шанар һайнтайгаар хангаха арга олгогдоо. Юрэдөөл, хэлэхэ болоо һаа, хуряагдаһан бүхы ургасын дүрбэнэй нэгэ хубиһаа багань эдеэ хоолдо, бэшэниинь техническэ болон ажахы доторой эрилтэдэ гаргашалагдадаг.

Үнгэрэгшэ жэлэй 190 миллион тонно ороохоной ургаса тэрэниие үйлэдбэрилгын нилээд дээшэлһые гэршэлнэ ха юм. Гол түлэб таряа ургуулдаг оронноймнай Европодохи хубиин урда талаарнь Казахстан болон Баруун Сибирьтэ ган гасуур болобошье, һүүлэй жэлнүүдэй дунда зэргын хэмжээнһээ имагтал 5 процентээр бага ороохон суглуулагдаа. Сасуулбал, 1975 оной иимэ ган гасуурта 30 процентээр доошолоо һэн. Дэлхэйн яһала таарамжатай һайн газарнуудта сагай уларилһаа боложо, ургаса бүришье ехээр тогтууриия алдажархидаг байна. США-гай мэдээжэ Айова штадта нэгэл һарын ган гасуурта кукурузын ургасын тэнтэ ехээр доошолһыень үнгэрэгшэ жэлдэ хараа һэм. США-да бухыдөө ган гасуурһаа болоожо, үнгэрэгшэ жэлдэ кукурузын ургаса гектар бүриһөө 72,1-һээ 50,5 центнер хүрэтэр доошолһон байна (30 процентээр).

Манай орон дотор хүдөө ажахы эрхилхэдэ, сагай уларил ехэ түбэгтэй гээшэ. Манай эдлүүриимнай газарай дүрбэнэй гурбан хубинь газар ажал эрхилхэдэ, аюултай зонодо оршодог (США-да оройдоол 1 процент) гэжэ хэлэхэдэ алдуугүй. Тиимэ тула ургасын тогтууритай байлгада ходоодо ехэ анхарал хандуулагдадаг. Нэрлэбэл, эрдэм ухаанда үндэһэлһэн газар тариалангай зональна гурим шэнжэлэгдэнэ, тэрээн соонь ороохото ажахын агрономическа, техническэ болон экономическа асуудалнууд үргэлжэ шиидхэгдэнхэй байдаг. Жэшээлхэдэ, 1981 онһоо ороохото ургамалда үтэгжүүлгэ оруулалга 6,5-һаа 8,9 миллион тонно хүрэтэр нэмээгдээ. Дээрэ дуршагдаһанай ёһоор, тарилгын бүридэл дахинаа харагдаа. Сэбэр паарай талмай 12,2-һоо, 19,9 миллион гектар хүрэтэр дээшэлүүлэгдээ. Газарай хүрьһэ багаар эбдэдэг элдүүрилгэ 50 миллион гектар талмай дээрэ хэрэглэгдэнэ. Ороохото ургамалнуудые тарилгын технологи нарижуулагдажа, шухала хэрэгтэй гербицидүүдээр сүм хангагданхай.

Тиигэбэшье ороохоной асуудал СССР-эй хүдөө ажахын гол асуудалынь болоно. Малай эдихэ ороохоной дутагдалые нэн түрүүн хараадаа абанаб. Энэ асуудал бүхы шэглэлнүүдээр шиидхэгдэнэ: ороохоной бүхы суглуулбариин тогтууриие дээшэлүүлхэ, тэрэнээ аша үрэтэйгөөр малдаа эдюулхэ; бүдүүн, шэмэтэ болон ногоон тэжээл ургуулгые, мүн шанарыень дээшэлүүлһэнэй ашаар ороохоной зүйл малай тэжээл болгохо эрилтые хороохо.

Тэжээлэй орсоһо хуряаха талаар нёдондо ешмээн ба буурсагта кукуруза тарилга нилээд үргэдхэгдэжэ, ехэ нүлөө үзүүлээ юм. Концентрат белогоорнь тэнсүүрилхэ гэһэн ябуулганууд хэгдэнэ. Горох тарилга (урда жэлтэй сасуулбал) миллион шахуу гектараар үргэдхэгдөө. Тэрэнэй ургаса залаата ургамалнуудһаа доошоо байбашье, һүүлээрнь таригдаһан ургамалнууд энэ дутуунь нилээд үлүүлэн тэхэрюулдэг. Харин үтэгжүүлгэдэ гаргаха гаршань бага байдаг. Тэрэ дороо горохой ургаса 2 миллион тонноор ехэ болгоходо, 4—5 миллион тонно ешмээнэй үрэ дүнтэй адлирхуу юм. Ороохото тэжээлые белогоорнь тэнсүүрилгые һайжаруулгада тоһото ургамалнуудай шрот үйлэдбэрилгые дээшэлүүлмээр. Эндэ рапс ургамал үргэн дэлисэтэйгээр ашаглаха асуудалда онсо анхарал хандуулагдана.

Силосэй кукуруза тарилгые һайжаруулха гээшэ малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ баһа горитой нүлөө үзүүлнэ. Мүнөө жэл бүхэндэ энээгээр 20 миллион гектар шахуу талмай эзэлэгдэнэ. Совет эрдэмтэд тэрэнэй түргөөр болбосордог гибрид бии болгонхой, хүрэнгэнь һайжаруулагдана, тэрэнэй шиигтэй ороохо болон буурсагуудые хадагалха арга үргэн дэлисэтэйгээр шудалагдана. Эдэ бүгэдын ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл үйлэдбэрилгэ (ороохондо оруулан тоолохо болоо һаа) 9 миллион тонно тэжээлэй единицээр нэмээгдээ.

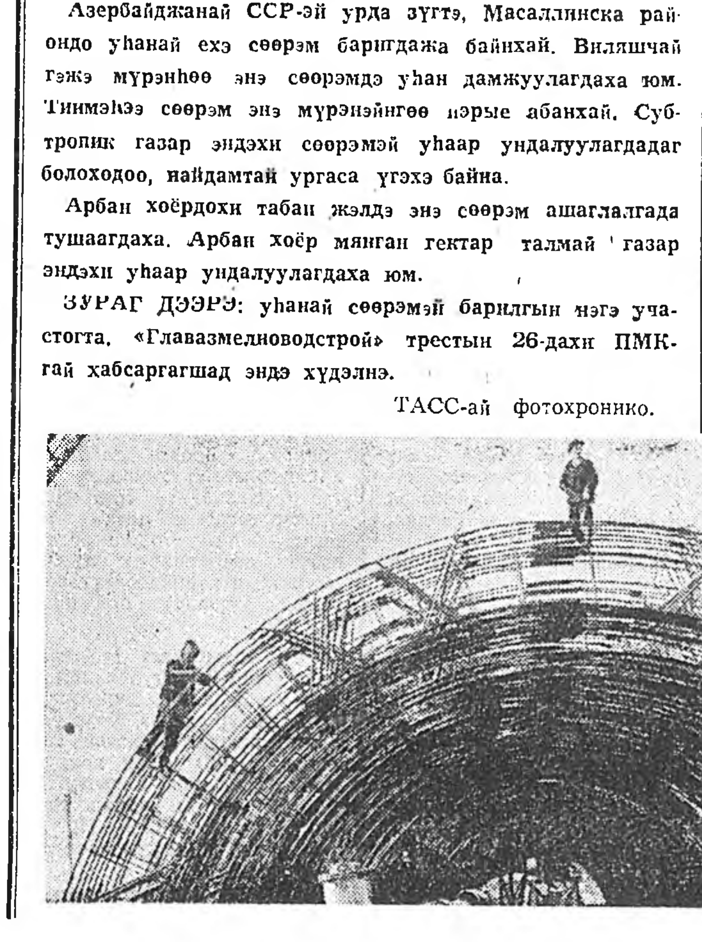
Александр ЖОЛОБОВ,
экономикын эрдэмэй кандидат, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын ороохото ургамалнуудай ба газар таряалангай юрэнхы асуудалаар главна управлениин начальник. (АПН).

Азербайджанай ССР-эй урда зүгтэ, Масаллинска районд уһанай ехэ сөөрэм баригдажа байнхай. Виляшчай гэжэ мүрэнһөө энэ сөөрэмдэ уһан дамжуулагдаха юм. Тиимэһээ сөөрэм энэ мүрэнэйнгөө нэрые абанхай. Субтропик газар эндэхи сөөрэмэй уһаар ундалуулагдадаг болоходоо, найдамтай ургаса үгэхэ байна.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ энэ сөөрэм ашаглалгада тушаагдаха. Арбан хоёр мянган гектар талмай газар эндэхи уһаар ундалуулагдаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уһанай сөөрэмэй барилгын нэгэ участогта. «Главазмелиоводстрой» трестын 26-дахи ПМК-гай хабсаргашад эндэ хүдэлнэ.

ТАСС-ай фотохроника.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советдэ

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА БЭЕЛҮҮЛХЭ ТАЛААР АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ХОРИИН РАЙОННО СОВЕДЭЙ ГҮЙСЭДКОМОЙ ЯБУУЛДАГ ЭМХИДХЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар арадай депутадуудай Хориин районно Советэй гүйсэдком эмхидхэлэй бага бэшэ хүдэлмэри ябуулна гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ тушаа асуудалнууд районно, поселково, сельскэ болон сомоной Советүүдэй сесси дээрэ харагдана. Эндэхи ажахынуудта газар таряалан эрхилхэ научна үндэhэ баримтатай зональна гурим нэбтэрүүлэгдэжэ байна. Худөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, адууhа малай ашаг шэмые ехэ болгохо хэмжээнүүд абтажа, ороохо, hү худалдаха түсэб дүүргэгдээ, продукциин шанар hайжаруулагдаа.

hүүлэй жэлнүүдтэ район дотор продукци үйлэдбэрилгэ зарим тэды ехэ боложо, ажалай бүтээсэшье дээшэлээ. Худөө ажахыда hомолгоhон мүнгэ зөөриhөө ашаг үрэ горитой абтадаг боложо байна. Таряан болон мал ажалда хамтын подряд нэбтэрүүлэгдэнэ. Тэрэшэлэн худөө ажахын үйлэдбэриин материально-техническэ баазые саашадань бэхижүүлхэ, элдэб барилга хэхэ талаар тодорхой хэмжээнүүд абтана.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, өөhэдынгөө депутадуудай болон сагүргэлжын комисси бүлэг, постнуудай ажалые эдэбхижүүлхэ тушаа нютагай Советэй гүйсэдкомууд хэмжээ абажа байна. Район дотор саг үргэлжын 78 комисси, депутадай 16 бүлэг, 50 гаран пост хүдэлнэ. Арадай депутадуудай Ашангын, Тээгдын, Хандагайн сельскэ болон сомоной, Хориин поселково Советүүдэй гүйсэдкомууд хүдэлмэрээ зарим тэды hайжаруулаа гэжэ тус тогтоол соо заагдана.

Гэхэтэй хамта ажахынуудта таряан болон мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжо, нөөсэнүүд үшөөл хүсэд элсүүлэгдэнэгүй. Таряан ажалай продукци үйлэдбэрилхэ үнгэрhэн 3 жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй. Таряалан, сабшалангай ургаса үшөөл бага байhаар. Эрхим шанартай үрэhэ ургуулха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ, hайжаруулагдаhан газар, үтэгжүүлгэ мууса хэрэглэгдэнэ. Адууhа малай тоо толгойе олошоруулха хүдэлмэри hулаар табигданхай.

1981—1983 онуудта район дотор зуун эхэ малhаа дундаа зэргээр 73 тугал, 73 хурьган, 70 унаган абтаа. Совхозуудта малайнь гэрзалалга үшөөл ехэ байhаар. Үхэрнүүд, хонидые шахан таргалуулха хүдэлмэридэ дутагдалнууд ехэ. Гүрэндэ тушаагдаhан үхэр бүхэнэй шэгнүүр 333 килограммhаа, хонин бүхэнэй шэгнүүр 34 килограммhаа дээшэ гаранагүй. Хонин бүхэнhөө оройдоол 3,2 килограмм ноохон хайшалагдана, нёдондо район дотор үнеэн бүриhөө 1709 килограмм, Анаагай, Хасууртайн совхозуудта — 1432 килограмм hүн абтаа. Ажахынуудай hүрэг соо hайн үүлтэрэй үнеэдэйнь тоо оройдоол 57 процент, эхэ хонидой — 60 процент болоно. Ажахынуудта абтаhан hүнэй центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн аяар 46—49 түхэриг, ноохон — 1270 түхэригтэ хүрэдэг.

Фермэнүүдтэ hү үйлэдбэрилхэ поточно-цеховой арга ёhоор нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Машина техникэ заhабарилга удаанаар ябуулагдана, тэдэнь гүйсэд дүүрэн хүсэндөө хэрэглэгдэнэгүй. Сельхозтехникын районой отделенидэ бии байhан үйлэдбэриин хүсэнэй оройдоол, 50—55 процентнь ашаглагдана.

Худөө ажахын кадрнуудые бэлдэхэ, тэдэндэ тогтожо хүдэлхөөр hуудал байдалай таатай эрхэ байдал бии болгохо тушаа ёhотой анхарал хандуулагданагүй. Тэрээнhээ боложо, кадрнуудайнь гаража сшохонь олон болонхой.

Район дотор хамhабариин ажахы мүртэй хүгжөөгдэнэгүй. Промышленна 18 предприятиин оройдоол долоониинь хамhабариин ажахытай. Гадна тэдэнэй табаниинь өөhэдтэнь даалгагдаhан газаргүй, үйлэдбэриин байра, худөө ажахын техникэшьегүй байха юм.

Байрын гэрнүүдые бариха, соёлой, элүүрые хамгаалгын, ажаhуудалай барилгануудые бариха хүдэлмэри удаанаар ябуулагдана. Хүн зондо худалдаха наймаанай, ажаhуудалай, соёлой талаар хангалгада ехэхэн дутагдалнууд бии.

Дээдын зургаануудай, мүн өөhэдынгөөшье абаhан шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхэ тушаа районно Советэй гүйсэдком, тэрэнэй таhагууд ёhотой анхарал хандуулнагүй. Шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ эмхидхэлэй бодото хүдэлмэри ябуулагданагүй. Таhагуудай, худөө ажахын управлениин, тэрэшэлэн сомоной, сельскэ болон поселково Советүүдэй гүйсэдкомуудай урда эрилтэ үшөөл hулаар табигдана гэжэ энэ тогтоол соо заагдана.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ тушаа эмхидхэлэй хүдэлмэрие hулаар ябуулжа байhанайнь түлөө арадай депутадуудай Хориин районно Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. М. Бузинда, РАПО-гой түрүүлэгшэ К. А. Урмакшиновта шанга hануулга хэгдээ.

Худөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха 1984 оной түсэбые районой, совхоз бүхэнэй заатагүй дүүргэхынь, арбан нэгэдэхи табан жэлэй үнгэрhэн гурбан жэлдэ дутуу үгэhэнөө хүсөөхынь тула бүхы шухала хэмжээнүүдые абаха ёhотой гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоол дотор тодорхой эрилтэ табигдаба.

Ажахынуудта газар гаряалан эрхилхэ научна үндэhэ баримтатай гуримые нэбтэрүүлхэ тушаа хэмжээ ябуулгануудые зайлашагүйгөөр бэелүүлхэ, уhалагдадаг газарые бүри hайнаар, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ зүбөөр хүрьhэндэнь оруулжа, бүхы таримал ургамалнуудай, үбhэ ногооной ургасые эрид дээшэлүүлхэ шухала гэжэ заагдана. Мал ажалда түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлжэ зоотехническэ болон ветеринарна хүдэлмэрие эрид hайжаруулан, адууhа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые абаха, бүхы малай гэрзалалгые усадхаха, үхэр болон хонидые заатагүй hайнаар шахажа, тарган, шэгнүүр ехэтэй болгожо тушааха эрилтэ табигдана.

Тэрэшэлэн районой промышленна предприяти, организацинуудта энэ жэлэй hүүл болотор хамhабариин ажахынуудые бии болгохо, тэдэндэ газар таhалжа үгэхэ, материальна баазыень бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые абаха шухала.

Таряан болон мал ажалдахи хүдэлмэрие жэгдэдэнь онhожоруулха, мал ажалые промышленна үндэhэ hуурида оруулха, худөө ажахын бүхы техникые hайнаар заhабарилдаг, hаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлдэг болгохо, совхозуудта экономическа хүдэлмэрие hайжаруулжа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха үйлэдбэридэ ажахын тоосоо, хамтын подряд үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, ээзэн буса, hалан хойрог ябадалые үгы болгохо тэмсэл шангадхаха хэрэгтэй гэжэ заагдана.

Саашадань таряан болон мал ажалда түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ, хүн зониие худалдаа наймаанай, ажаhуудалай хангалгын, соёлой талаар хангалгые эрид hайжаруулха, илангаяа гэр байранuудые бариха, тосхон hууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо, харгы бариха, заhабарилха, уhалагдадаг газарые үргэдхэхэ, газарай хүрьhэ hайжаруулха талаар тодорхой хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэнь али болохоор туhалха гэжэ тусхайта министерствэнүүдые, энээндэ хабаатай организаци, эмхи зургаануудые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгалhан байна.

hайжаруулагдаhан газарhаа ехэ ургаса абахын тула агротехническэ бүхы хэмжээнүүдые бэелүүлхэ, ажалай эмхидхэлэй, түлөөhэнэй түрүү аргануудые хэрэглэхэ гэжэ арадай депутадуудай районно Советэй гүйсэдком уялгалагдаа.

Олониитые элсүүлхэ, депутадуудай үүргые дээшэлүүлхэ талаар, мүн районой экономическа, социальна түсэбэй, абтаhан социалис уялгануудай дүүргэлтын түлөө райгүйсэдкомой таhагуудай, поселково, сельскэ болон сомоной Советүүдэй гүйсэдкомуудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые ехэ болгохо, депутадуудай бүлэгүүд болон постнуудай, саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэрие хаа хаанагүй эрид hайжаруулха гэжэ арадай депутадуудай Хориин районно Советэй гүйсэдком тус тогтоолоор уялгалагдаа.

---

325 — АХА ДҮҮ АРАДУУДАЙ АГУУЕХЭ БҮЛЭ СОО

С. АНГАБАЕВ

АХА НҮХЭР

Үнгэрэгшэ хабар би Москва хото ошоод ерээ hэм. Тэндэ РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбоондо үнгэргэгдэhэн суглаанда хабаадажа байхадаа, тус зургаанай хүдэлмэриин түсэблэлгые халта хараа бэлэйб. Тиихэдэмни «Юрий Васильевич Бондаревой жаран жэлэй ойе үнгэргэхэ гэжэ байнабди» — гэжэ РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правленидэ хүдэлдэг хүн бүхэн харюусаа hэн.

Юрий Васильевич Бондарев совет ород литературын гайхамшагта түлөөлэгшэ, суута уран зохёолшо ха юм. Энэ жэлдэ үнгэргэгдэhэн hунгалтада тэрэ СССР-эй Верховно Советэй депутадаар hунгагдаа. Тэрэнэй габьяае, алдар сууе нэрлэн тоолохо болоо hаа, тон олон.

Юрий Бондарев Ленинскэ шангай лауреат, Гүрэнэй шанда хоёр дахин хүртэhэн, РСФСР-эй Верховно Советэй депутат, РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшын орлогшо, мүн бусад олон тушаалтай хүн.

Александр Фадеевэй нэрэмжэтэ Уран зохёолшодой түбэй байшан соо Юрий Бондаревой томохон гэрэл зурагай доро «Манай нүхэр март hарын арбан дүрбэндэ жаран наhаяа гүйсэхэнь» гэжэ бэшээтэй байхыень уншабаб.

— Юрий Васильевич гээшэмнай тон даруу, тон хитүү хүн юм, түрэhэн үдэрэйнгөө ойн баярые тэмдэглэхэ дуратайшье бэшэ, теэд Бондаревой ажабайдал, алтан дэлхэйдэ мүндэлэлгэ гээшэнь ганса өөрынь хэрэг бэшэ, бүхы ороной, арад зоной хэрэг болонхой байна бшуу даа, — гэжэ уран зохёолшо В. Чукреев намда хэлээ hэн.

Үнэхөөрөөшье, Юрий Бондаревой зохёохы байдал эхинhээ хойшо дан абьяастайгаар, өөрынгөө табисуураар эхилhэн, тиигэжэ яhатараа, гэнтэ орьёл өөдэ татагдаhан шэнги. Түрүүшынь номууд уншагшадта яhала барагаар, урагшатайгаар угтагдан абтагдаашье hаа, мүнөөнэйнь номуудай алдар суугай хэмжүүртэ хүрэдэггүй байгаа. Эрьесэ, урасхал гээшэмнай саашаа болохо бүрээ hүрөөтэй болодог hэмнай. Бондаревой «Батальонууд буудахые дурадхана» гэhэн жаахан туужа соо горитойхон асуудалнууд табигдаhан юм. Тэрээнhээ хойшо Юрий Бондарев дайн сэрэгэй, дайн сэрэгшэдэй үйлэ хэрэгые, бүхы үйлэдбэрие бэрхээр мэдэдэг, тиимэhээ энэ жанрай зохёолнуудые эгээл бэрхээр бэшэдэг **мэргэн** боложо тодорhон юм. Теэд Юрий Бондаревые имагтал нэгэ талатай, нэгэ шэглэл харасатай зохёолшон гэжэ болохогүй. Энэмнай одоол олон онь hон аргатай зохёолшон гээшэ. Ородой совет литературын олон ондоо зохёолшод соонhоо hубарюулан тэдэниие табяа hаа, иимэрхүүгээр тэдэнэрэй нэрэнүүд зэдэлхэ ёhотой, **Горький, Шолохов, Фадеев, Леонов** тиигээд **Юрий Бондарев** гаража ерэхэ шэнги.

Юрий Васильевич Бондарев манай Буряадай зохёолшодые hайн мэдэхэ, хэдэн дахин ерэhэн, мүн манай буряад литературые харалсажа, туhалха газартань туhаламжа үзүүлжэ ябадаг зохёолшон гээшэ. Тэрэнэй намтарые даган хараха болоо hаа, литературна мэргэжэлээ тэрэ Литературна институтда эхилhэн, мулиhэн юм. Тиигээд тэрэ зохёохы замаа алдангүй, залуураа урдаа дүтэ хаража, бүхы бэеэ, бүхы арга боломжоёо тааруулан табижа, үсэд нэтэрүүгээр ажаллажа ябана. Тэрэ табяад онуудта «Аалин байдал», «Амгалан тайбан» гэhэн роман бэшэhэн, hүүлээрнь дайнай темэдэ сэхэ орохон юм. Хэблэhэн лэ зохёолынь авторайнгаа алдар солые үргэдхэжэ ябана. Тиигэхэ бүрээ Бондарев өөрыгөө мулижэ, хараа бодолоо хурсадхажа, зохёолнуудайнгаа байгуулгые, сюжедые болон бусад эрилтэнүүдые тон hонор, тон нягта болгон сагааруулжа байна бшуу.

«Сүлөөлгэ» («Освобождение») гэhэн дайн тухай кинофильмын сценарие бэшэлсэжэ, агууехэ дайнай эгээл шанга үенүүдые харуулжа шадахадаа, Юрий Бондарев сэрэгшэнэй сэдьхэл зүрхые, мүн совет сэрэгэй хамгаалгын гуманис шэнжые гэхэ гү, али хүн зондо дуратай, хүн зоной түлөө тэмсэдэг байhан шанарые харуулдаг зохёолшон байhанаа мэдүүлээ. Теэд хүн болохоhоо хойшо даруу номгон, даамай сэдьхэлтэй, бодол ухаагаараа, ухаалдилгын талаар абьяастай байhандаа, Юрий Васильевич дайн сэрэгтэ ябахадаа, өөрсэхэн эрилтэтэй ябаа. Дайниие, фашистнарай зүдхэhэн харые мухар hудалдань хүрэтэр мунаадажа, монсойлгожо үзэhэн хойноо, дайн дажарые алишье талаhаань харуулангүй яахаб даа. Тэрэнэй «Халуун саhан» гэдэг роман манай литературада нэгэ шата болоно. Дайн дажар тухай литературын шэнэ шата табиhан роман гэхэдэ, буруу болохогүй. Удаадахи «Эрье» гэhэн романиинь баhал нэгэ ондоотой, тон hонин, тон өөрсэхэн роман болоно. Дайншье тушаа гэхэдэ болоно, теэд дайнай hүүлэй үе, мүнөө үе сагай эрилтэ хэрэгсэлые тобойсо харуулhан, мүнөөнэй хүн түрэлтэнэй бодол hанал тушаа гэхэдэшье, таарамжатай, таарахаар роман болоно бшуу.

Дэлхэй дээрэ суурхаhан, испан хэлэн дээрэ бэшэдэг, американ прозаик Эрнест Хемингуэйн хэлэдэгээр, Юрий Бондаревой хэлэхэ гэhэн бодол ехэнхидээ холохоно хадагалаатай, гүнзэгы худагай оёор уруу шагаажа, тэндэhээ шүдэ хаха сохимо хүйтэн сэлмэг уhаар ундалжа байhандал, гүн удха тэндэhээ удхагдадаг, теэд үшөөшье удхагдажал байхаар шэнги байдаг. Баян удхатай, философско гүнзэгы номуудай хуби заяан иимэрхүү байнгүй яахаб даа.

Юрий Бондарев — философско гүнзэгы удхые алишье талаhаань гэрэлтүүлэн гаргадаг, тон өөрын шугамтай зохёолшо. Юрий Бондарев аргагүй ехэ бэлигтэн байhандаа, жэра хүрөөдүй ябахадаа, классик боложо тодороод, мүнөө зохёохы ажалайнгаа залаа дээрэ гаранхай. Теэд энэ миин лэ юрэ хэлэлгэ бэшэ, Бондаревой бүхы ажал, бүхы хүдэлмэри энээниие гэршэлнэ. Тэрэнэй «Халуун саhан», «Эрье», «Саг зуурын тэмдэглэл», «hунтан шэлэлгэ» («Выбор») гэhэн зохёолнуудые тэрэ hүүлэйл арбаад жэл соо бүтээгээ, бэелүүлээ. Эдэнэй али нэгыеньшье абаад үзэе — заабол совет литературада бата hууриня эзэлhэн лэ байна бшуу.

Юрий Бондарев өөрынгөө сагай түлөөлэгшэ, энэ сагаа өөр дээрээ абажа, сэдьхэл зүрхөөрөө тэрээнтэеэ батаар ниилэhэн, хоридохи зуунай хоёрдохи хахадай, зүблэлтэ гүрэнэй зүрхэтэй дорюун хүбүүдэй нэгэн болоно.

Тэрэнэй сэрэгшэн ябаhан үе баhа hонин. Ёhотойл сэрэгшэн, дайнай эхинhээ абаад, эсэстэнь хүрэтэр зэмhээ буугаа абангүй ябаhан сэрэгшэн гээшэ. Сэрэгшэн талынь габьяа баhал ехэ удхатай.

Юрий Бондаревой зохёолнуудай образуудые абажа харахада, бултa тобойсо, бэетэй, махабадтай, бултa өөр өөрын намтартай, хэдэн hалаа болотор үг удхая мэдэхэ, амиды мэндэ хүнүүдтэл адли байдаг. Тэрэнэй Никитиние, Княжкое, Васильевые ба Рамзиние абаад үзэгты. Ямараар бэе бэеhээ илгаатай, ямараар өөрсэлэгдэhэн хүнүүдэй образууд гээшэб!! «Выбор» романайнь нэрые олон ондоогоор буряадшалхада болохо. Теэд энэ романиие удхаарнь гаргажа, нэрыень оршуулха гээшэ бэлэн бэшэ. Рамзин Васильев хоёрой ажабайдалай ба хараа бодолойнь, мүн тэдэнэй эрхэтэн ёhоо ойлголго, баримталга тушаа энэ роман соо ехэ hонёор, нюдэндэ харагдамаар бэелүүлэгдээ. Совет хүнэй нангин уялга, совет сэрэгшын сухаришагүй нангин зам Васильевай образ дээрэ харуулагдана. Энээнэй антипод гэхэ гү, али эсэргүү хүнэй hожоргүй талыень Рамзинай образоор бэелүүлээ. Тиигэбэшье бэрхэ, мэргэн зохёолшо Юрий Бондарев харааха, муушалха гэhэн юумэеэ хара хөөгөөр будажархинагүй. Рамзин баhал бодолготой, анхан сагhаа хойшо бодол ухаанай богоhо дээрэ ябаhан, тиимээр совет hургуулида hураhан, тиимээр сэрэгэйнгээ эхиие табиhан, тиигэжэ ябатараа, гэнтын онолhоо энээнээ алдажа, буруу харгыда гаража, Эхэ ороондоо урбажа, бүхы сэрэглэлгэ-тэмсэлгээ буритуулжа хаяа бшуу. Тиигэбэшье Рамзин яhала шуран, эдэбхитэй, мүнгэ алтанай хэрэгые hайн шудалhан, баhал өөрынгөө hанаанда «жаргалтай» хүн шэнгеэр роман соо үзэгдэнэ, харагдана. Васильевай образ — мүнөөнэй совет интеллигенциин образ гэхээр гээшэ аабза. Васильевай образ тушаа олон юумэ хэлэхээр, олон ондоогоор бодомжолхоор. Энэ образ тушаа шэнжэлэгшэдэй хэлэхэ юумэ ехэ байха.

Михаил Александрович Шолоховой худөө табилганай комиссида оролсожо, тэндэ хэлэhэн үгэ соогоо Юрий Бондарев багшаяа үндэрөөр сэгнэжэ, ород совет литератураяа улам саашань хүгжөөн үргэхэ байhанаа багшынгаа хүүр дээрэ мэдэрhэн шэнги. Бондарев Шолоховтой тон дүтэ, бэшэг бэшэлсэдэг, зарим юумэеэ зүбшэлсэдэг байhан.

— Юрий Бондарев шэнги хүнэй hайхан хуби заяанай түлөө оролдодог хүн үсөөн, — гээд поэт Евгений Евтушенко хэлээ hэн. — Хэндэ байра, хэндэ туhаламжа, тэдхэмжэ хэрэгтэйб гэhэн хэдэн олон шэлхээтэй орёо асуудалнуудые шиидхэхээ оролдодог хүн юм.

— Юрий Васильевич мүнөө баhал нэгэ бүтээл бүтээжэ байна хаш. Барагсаахада тиимэрхүү. «Выбор» романаа бэшэжэ байхадаа, тон иимэ hэн, — гэжэ РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбоондо хэлсэжэ байгаа hэн.

Юрий Бондарев зохёохы байдалайнгаа «замбиие» ээлhээр үнихэнэй гэжэ хэлээ hэмнайб даа. Тиигэбэшье, томо бэрхэ зохёолшон ном, роман бүхэнөөрөө зон арадтаа ерэхэдээ, золгомо hайхан боложо, зол жаргалые үреэжэ буудаг. Юрий Васильевич Бондарев томо-томо зохёолнуудые саашадаа томожол, тодоруулжал байха. Заяата номоо үшөө бэшээдүйб гэжэ hанажа ябадаг байжа болоо.

Россин гүрэндэ Буряад ороной hайн дураараа нэгэдэhээр 325 жэлэй ойн баярай урдахана аха нүхэр, ахамад совет уран зохёолшо Ю. В. Бондаревто зорюулhан шүлэгөө эндэ буулгаха дурамни хүрэнэ:

Агуу зохёолшодоо би
Аба, эсэгэдээл hанажа,
Абари зангыень бэедээ
Адуулжа, хадуужа абадаг,
Алтан нэгэ дүримтэй
Амитан гээшэб даа
битнай.
Алишье яhанай зохёолшод
Аха дүүдэмни адли,
Ажабайдалаймни айлшад,
Амаргүй нүхэдни гээшэ.
Ажабайдалдам оролсожо,
Арга соогоо хамhалсажа,
Хүндэ юумыем
хүнгэрүүлжэ,
Хүнүүдтэ намаяа
хүндэлүүлжэ,
Ябахаа оролдодог хүнүүд
Ямар олон гээшэб даа.
Юрий Бондарев гэхэдэ,
Үүри үетэн шэнги аад,
Үндэр Сагаан Сэсэндэл
Үзэгдэн байдаг хүн даа.
Юрий Бондарев гэхэдэ,
Үүрэй толоной
бадарhандал,
Үзэсхэлэнэй зохёолнууд
Үзэгдэжэ байhандал...
Юрий Бондарев гэхэдэ,
Юртэмсэ яагаа hайхам
даа.
Юhэн эрдэнитэ хүндэ
Юрөөлнүүд буужал
байхал даа.

ХОРИН ЖЭЛЭЙ ХАНИ БАРИСААН

МОСКОВСКО ОБЛАСТЬ. Андропов городой арадай эстрадна «Радуга» гэжэ ансамблиин коллектив Звездно городтой хорин жэлэй харилсаа холбоотой юм. Эрэн байханай артистнар космонавтнуудай, Звездно городой бүхы хүн зоной дуратай айлшадынь болонхой. Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ космонавтнуудые бэлдэдэг түбэй хүдэлмэрилэгшэдэй дурадхалаар ансамблиин репертуар бэлдэгдэдэг.

«Радуга» ансамбль СССР ЧССР хоёрой залуушуулай хани барисаанай фестивальда хабаадалсаhан байна. Коллектив студентнэр болон залуушуулай Москвада болохоёо байhан бүхэдэлхэйн фестивальда шэнэ программа бэлдэжэ эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Радуга» ансамблиин коллектив Звездно городто болоhон уулзалтын үедэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ҮЙЛЭДБЭРИИН БРИГАДАНУУД ТООСОБО

hургуулинуудай дэргэдэхи үйлэдбэриин бригадануудай, ажалай нэгэдэлнүүдэй байгуулагдаhаар 30 жэлэй ой гүйсэбэ. Энэ ойдо зорюулагдаhан республиканска слёт боложо үнгэрөө.

Мүнөө үедэ республика дотор hурагшадай үйлэдбэриин 267 бригада тоологдоно, 7 мянганhаа дээшэ гектар газар эдиршүүдтэ даалгагданхай. 177 трактор, 22 комбайн, бусад техникэ үхибүүдэй мэдэлдэ үгтэнхэй.

Мүнөө жэлэй ажалай табадахи четвертьдэ hурагшад 798 гектар газарай хартаабха, 679 гектарай овощ харууhалжа байна. 146220 центнер үбhэ хуряажа абахаар, 187000 хурьга түлжүүлхээр хараалаанхай.

hүүлэй гурбан жэлэй дүнгүүдые абаад харахада, Зэдын, Хориин районуудай hурагшад түрүү hууринуудые эзэлдэг байгаа.

Слёдой үедэ хэдэн мэргэжэлээр мүрысөөн үнгэргэгдөө. Тэрэ тоодо газар хахалагшад, hаалишад, малшад, ухаалан зохёогшод, уралан нарижуулагшад, «хүхэ», «ногоон» патрульнуудай командануудай шадабаряа элирхэйлээ юм.

Командааараа түрүү hуури эзэлhэн Баргажанай районой hурагшадта тусхай шагналнууд барюулагдаа. Тиихэдэ Улаан-Үдын, Кабанскын районойхид хоёрдохи hуури, Загарайн, Сэлэнгын эдиршүүд гурбадахи hуури хубаалдаhан байна.

Хубиин мүрысөөндэ илагшадай дундаhаа Хүүшан-Бэрээнэй дунда hургуулиин 8-дахи классай hурагша Ирина Игнатьевае, Оронгын дунда hургуулиин Даши-Дондок Тугутовые нэрлэмээр.

Л. БАДМАЕВА.

ТАСС ХИЛЫН СААНАhАА

НҮХЭД ЁhОНОЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

СТОКГОЛЬМ. Европодо этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлгын ба буу зэбсэгүүдые хуряалгын хэмжээнүүдээр Стокгольмдо үнгэргэгдэжэ байhан конференцидэ хабаададаг Совет делегаци СЕПЗБ-гэй түрүүлэгшын орлогшо Дитмар Аренс түрүүтэй Баруун Берлинэй Социалис нэгэдэмэл партиин делегацитай нүхэд ёhоной оршон байдалда эндэ уулзаба.

Совет делегацие хүтэлбэрилэгшэ, онсо даалгабаринуудай талаар элшэн сайд О. А. Гриневский Стокгольмын хуралдаан дээрэ хөөрэлдөөнүүдэй ямар үнгэржэ байhан тухай хэлэхэ зуураа, конференци дээрэ Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай найруулжа байhан хараа бодолые дэлгэрэнгыгээр тайлбарилhан байгаа. Энэ хараа бодолынь бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангахын аша туhада Европо түбидэ этигэл найдал ба аюулгүй байдал хангаха талаар шэглүүлэгдэнхэй байна. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэ дэлхэй дээрэхи оршон байдалые hайжаруулхаhаа гадна, ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй, нэгэ нэгэндээ эсэргүүгээр сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй, амгалан тайбан харилсаа холбоо тогтоохо тухай договор баталха уялгануудые конференцидэ хабаадаhан ядерна буу зэбсэгтэй бүхы гүрэнүүдэй абаха арга олгохо байна.

Гэбэшье США болон НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигууд эдэ шухала үүсхэлнүүдые хаража үзэхые дурагүйдэнэ, конференци дээрэхи хөөрэлдөөе сэрэгэй техническэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгээр түгэсхэхые оролдоно. Энэнь Стокгольмын хуралдаанай хүдэлмэрие түбэг бэрхэшээлдэ оруулна бшуу.

Уласхоорондын политическэ байдалые гуримшуулан hайжаруулха дэлхэй дээрэ ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэhэн СССР-эй ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай хараа шэглэлые манай парти бүримүhэн дэмжэнэ гэжэ Баруун Берлинэй СЕП-эй түлөөлэгшэд тэмдэглэнэ. Эб найрамдалай ба шахардуу байдалые hулааруулхын түлөө тэмсэлдэ партиингаа бэелүүлжэ байдаг ажал ябуулга тухай тэдэнэр мэдээсэбэ. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна шэнэ буу зэбсэгүүдые Европоhоо холодуулха гээшэ Европо түбидэхи, бүхы дэлхэй дээрэхи байдалые гуримшуулан hайжаруулха талаар шухала алхам болохо байна гэжэ тэмдэглэбэ.

Б. КАРМАЛИИН ХЭЛЭhЭН ҮГЭ

КАБУЛ. НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, ДРА-гай Революционно Советэй Түрүүлэгшэ Б. Кармаль республикынгаа ажалшадта хандажа, радио ба телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, империализмда, дотоодын болон гадаадын хархис хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ Афганистанай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй нилээд ехэ амжалтануудые түйлаhанай ашаар орон доторхи байдал тогтуу-ритай hайн болоо гэжэ тэмдэглэбэ.

Уласхоорондын империализмын, нэн түрүүн Холбоото Штадуудай империализмын харата ябуулгануудай буруу hүрэхые манай ороной үргэн нэлэнхы районуудта амгалан тайбан байдалай тогтоогдоhониинь элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Зүгөөр энэ ушар Афганистанай дотоодын хэрэгүүдтэ империалис ба хархис хүсэнүүд хамааралсахаяа болёо гэhэн удхатай бэшэ. Гутамшаг муухай ябуулгануудаа үргэдхэхын, Афганистандахи байдалые түбэг бэрхэшээлтэй болгохын тула тэдэнэр хархис ябуулгануудые үүдхэнэ.

МҮНӨӨ ҮЕЫН ГОЛ ЗОРИЛГО

БЕРЛИН. СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Советэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер албанай хэрэгээр эндэ ерээд байhан Швециин премьер-министр У. Пальметой эндэ уулзаба.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха гээшэ мүнөө үеын гол зорилго болоно гэжэ хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглэгдээ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ багахан хэмжээнтэйгээр сэрэгэй хүсэнүүдэй тэнсүүриие хангаха, адли тэгшэ эрхын, али алинай аюулгүй байдалай гол ёhонуудай үндэhөөр үгэсэ ойлголсохо шухала гэжэ хоёр тала мэдүүлбэд. Европо түбидэ ядерна буу зэбсэггүй зононуудые байгуулха шухала гэжэ тэмдэглэгдээ.

Европодо этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые хуряаха хэмжээнүүдээр Стокгольмын конференци хадаа уласхоорондын байдалые гуримшуулан hайжаруулха талаар ехэ хубитаяа оруулха ёhотой. Нэгэ нэгэндээ эсэргүүгээр сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй, Варшавска Договорой ба НАТО-гай гэшүүн-гүрэнүүдэй хоорондо эб найрамдалта харилсаа холбоо тогтоохо тухай договор баталха гээшэ гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдалые бэхижүүлгын үндэhэ hуури болоно.

ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД ХЭЛСЭГДЭБЭ

БУДАПЕШТ. ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Янош Кадар делегациие толгойлжо Венгридэ ерэhэн Кубын Компартиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ЦК-гай Секретариадай гэшүүн Хесус Монтане Оропесси гэгшэтэй эндэ уулзаба.

Хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр партиин хоорондохи харилсаанай зарим шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэhэн, уласхоорондын байдал тушаа hанамжануудаа хэлсэhэн, Карибска бассейнэй оршондохи байдалда, Европодохи үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтэдэ онсо анхаралаа хандуулhан байна.

Социалис оронуудаар

ПРАГА. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудтай тусхай шэглэлээр хамжаалан хүдэлхэдэнь химическэ промышленностиин хүгжэлтэдэ капитальна hомололгые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэдэ туhа нэмэри болоно, — гэжэ Чешскэ Социалис Республикын промышленностиин министр Й. Марцин хэлэнэ. Химическэ продукци тухай СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хоорондохи хэлсээн шухала үүргэ дүүргэдэг юм, — гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэбэ. Тус хэлсээнэй ёhоор Чехословакиин химическэ предприятинууд аха дүү социалис оронуудта зорюулжа, зарим янзын химическэ продукцинуудые үйлэдбэрилгые дээшэлүүлhэн байгаа. Жэшээлбэл, нёдондо жэлдэ Чехословаки 164 миллион кроной пропилен утаhа СССР болон Болгари эльгээжэ, орондонь хлопок хэмэл торго ебаа hэн. ГДР-тэй олефин үйлэдбэрилгөөр тон ашаг үрэтэй хамжаан бэелүүлэгдэдэг. Совет химическэ предприятинуудтай Чехословакиин промышленность нефтехимиин олон янзын продуктнуудые андалдадаг юм.

БУДАПЕШТ. Эндэ тодхогдоhон электронно-тоолон тодорхойлхо комплекс Венгриин Сольнок хотын тон томо станци дээрэхи түмэр замай диспетчернүүдэй найдамтай туhалагша болохо байна. Эндэхи сортировочно узелда үдэр бүри хэдэн мянган вагон ерэжэ байдаг. Оньhон мэргэн түхеэрэлгын ашаглалгада оруулагдахада, вагонуудые тоо бүридхэлдэ абахын, поезднуудай ябаха замуудые тодорхойлхын, сүлөө локомотивай бии байhан тухай мэдээнүүдые абахын тула хэдэхэн минута хэрэгтэй болохо юм. Шэнэ комплексын ашаар диспетчернүүдэй албан нилээд хүнгэдэхэ, тепловозуудай hаа-талга хорохо, составууд түргэнөөр бүридхэгдэдэг болохо.

ПНОМПЕНЬ. НРК-гай худөө ажахын министерствын мэдээнүүдэй ёhоор, мүнөө жэлдэ эндэ тарилгын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. Хэдэн арбаад мянган таряашадай гэр бүлэнэрые нэгэдүүлhэн ажалай харилсан туhалалсалгын бүлэгүүдэй ашаг үрэтэй ажал ябуулгын ашаар энэ түйлагдана. Тэдэнэр худөө ажахын зэмсэг хэрэгсэлнүүдые болон уhалуурин түхеэрэлгэнүүдые саг болзортонь заhабарилжа, хуряалгын хүдэлмэридэ hайнаар бэлдэhэн байгаа.

Мүнөө жэлэй тарилгын хүдэлмэриин онсо шэнжэнь гэбэл, худөө ажахын хүдэлмэридэ мүнөөнэй техникэ олоор хэрэглэгдэнэ. Жэлэй эхеэр Советскэ Союзhаа ба социалис бусад аха дүү оронуудhаа хэдэн зуугаад трактор эльгээгдэhэн байгаа. Республикын барайгар ехээр ургуулдаг провинцинуудта нүүдэл тракторна бригаданууд хүдэлмэриин горитой хубиие даажа абанхай.

Мүнөө жэлэй худөө ажахын гол кампани хадаа НРК-гай таряан ажалай айхабтар ехэ арга боломжонуудые гаршалжа харуулха, республикын урагшаа дабшахын тула найдамтай үндэhэ hуури байгуулха зэргэтэй юм, — гэжэ Кампучиин хэблэл онсолон заана. Мүнөө жэлдэ орон дотор бүхыдөө 1,8 миллион гектар таряалан дээрэ барайгар таригдахаар түсэблэгдэнэ.

УЛААН-БААТАР. Дарханда «Худөө ажахын техникэ хангалга-84» гэhэн совет научно-техническэ выставкэ хүдэлмэрээ түгэсхэбэ. Хоёр долоон хоногой туршада монгол мэргэжэлтэд худөө ажахын техникые хангаха шэб шэнэ машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдтэй танилсаhан байна. Худөө ажахын талаар СССР МНР хоёрой хоорондохи эрдэм, техникын талаар харилсаа холбооной улам бэхижэжэ байhые выставкэ харуулаа.

(ТАСС).

ТҮРЭЛ НЮТАГАИМНАИ ТҮҮХЭҺЭЭ

ЭГЭТЭ НЮТАГ

Арьбан үргэн газартай Яруунаа нютаг Булган талаhаа эхилдэг. Баруун урагшаа Үльдэргэ уняартан хүхэрхэ. Маарагтын дайда барагдажа, Эгэтэ нютаг халан угтаха. Энэ Эгэтэ нютаг тухай хөөрэхэ юумэн олон. Түүхын гэршэ болоhон нютаг юм. Октябриин хубисхалай урда тээ энэ Эгэтэ нютагта мал ажалтай буряадууд ажаhуугаа. Эгэтын голой зүүн эрьедэ, Шулуута хадын хормойдо Тайлууд (Поперечнэ) гэжэ ород hуурин оршохо. Эгэтын үргэн талын хойморто Эгэтын дасан байгаа. Газарай hайн баяшуулай гарта hэн бээзэ. Эгэтын голой баруун гартахи ургасатай уужам сабшалангай хорёо Эгэтын дасанай ламын үмсын газар байгаа. Нютагай баяшуул ламанартай үгэ нэгэдэжэ, угытэй ядуу зониие зоргоороо заража байбашье, ород, буряад угытэйшүүл аха дүүгэй холбоо барисаатай, бэе бэеэ харалсадаг, туhалалсадаг hайхан заншалтай байhан юм. Хэбарай хатуу сагта ууриг, тараг бэлэгтэй буряад тала айлшалжа ерэхэ. Намартаа таряа, огород ургуулhан ород нүхэрынь буряадтаа ерэхэ. Тайлууд тосхон болбол улаагай ехэ хэргы дээрэ болохолоороо элдэб hонин холо ойроhоо дуулдажа байха. Тиихэдэ Эгэтын дасан ерэhэн мүргэлшэд Бада, Хёлгын, Петровско заводой, Хэжэнгэ, Хориин hонин hорьмой асаржа хужарлуулха. Энэ ушар хүлгөөтэ хубисхалай жэлнүүдтэ бүришье олоной hонирхол хандуулдаг болоо hэн.

Зүблэлтэ засагай Буряад орондо мандахада, Эгэтэ дээрэ Хориин аймагай Эгэтын Хушуун байгуулагдажа, Ярууны баруун захын түб боложо захалба. 1924 ондо Эгэтын эхин партийна организаци эмхидхэн байгуулагдажа, нютагай түрүү эдэбхитэн үльдэргынхидhээ, эгэтынхидhээ Коммунис партиин гэшүүд болон орожо захалба. Түрүүшын коммунистнар хэд hэн бэ гэхэдэ: багша Ж. Жабон, Б. Дамдинов, Т. Ламаханов, Б-М. Цыдыпов, Ц. Раднаев, Б-Ж. Гончиков гэгшэд байгаа. Эдэнэр тэрэ үеын шударгы комсомолшууд ябаhан М. Дугаров, Ж. Сампилон, Ч. Ц. Доржиева, Д. Ж. Жамьянова болон бусадые ударидан, айхабтар ехэ хубисхалай удхатай соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри илангаяа зунай сагта ябуулдаг hэн. Ламанар олонтой, Зандан жуу бурханаараа суурханхай Эгэтын дасанай хажууда байhан шалтагаанhаа бурхангүйшүүлэй хүдэлмэри ехэ hайнаар табижа, бэлэдхэл ехэтэй коммунист багшанарые Эгэтын эхин hургуулида эльгээдэг байгаа. Коммунистнар Ж. Жабон, Ц. Раднаев, Ш. Шагдарон багшанараар хүдэлжэ, шадамараар хүдэлмэри ябуулhан гэдэг.

Гушаад онуудаар Эгэтэ нютагта хэдэн жаахан колхозууд тогтожо, шэнэ байдал байгуулагдажа эхилээ hэн. Тайлуудта ород колхоз тогтоо. Таряа тарижа захалхадаа, ород, буряадай холбоон бүри үргэдөө hэн. Ярууны аймагай байгуулагдахада, Эгэтын сомон болгогдоо hэн бээзэ. Олон жэжэ ород, буряад колхозуудтай газар, уhаар hайн сомон болоо. Ойхон нютагhаа зөөжэ ерэhэн нэгэ колхоз Эгэтэдэ нютагжахаа түбхинэбэ. Эгэтэ бүри олон газарhаа сугларhан улад зонтой болоо. Эдэ зөөжэ ерэгшэд соо Тарнуевтан, Шоноевтон, Барнаковтон, Модогоровтон хотон бэрхэ ажалшад, ударидагшад байгаа. Эгэтын сомоной дэбисхэр дээрэ Эгэтын МТС тогтожо, хүн зон бүришье олон боложо, трактор, техникын хүсэ хэрэглэн, оншотой ажалай hуури табигдаа hэн.

Олон малша буряадууд курсада hуралсажа, трактор агтын жолоо барихан юм. Түрүүшын трактористнар Д. Доржиев, А. Тарнуев, Б. Цыбикова, Д. Ц. Цыбикова, Е. Барюров, У. Афанасьева, Б. Баендуев, Ц-Д. Дашицыренова, Д-Ц. Сандакдоржиева болон бусад олон түрүүшын шэнэ хүнүүд гээшэ hэн.

Эгэтын сомон хододоо алишье талаараа түрүү ябадаг суутай байгаа гэхэдэ эндүү болохогүй. Ц. Доржиев, Ц. Цыренжапов, Б-М. Цыдыпов үни удаан саг соо үрэ ехэтэйгээр Эгэтын зүблэлэй түрүүлэгшээр хүдэлөө. Мүнөө Эгэтын сомоной түрүүлэгшээр Жамьян Цыренжапович Гармаев—эдэбхи, бэлэдхэл ехэтэй, залуу нүхэр хүдэлнэ.

Мүнөө үеын Эгэтэ нютагай түхэл шарай тон хүгжэнги болонхой. Эгэтын сомон — түрүү сомонуудай нэгэн юм. Сомон соо «Дружба» гэжэ хоёр томо отделенитэй баян колхоз, «Улаан-Туяа» гэжэ мал шахан тарғалуулдаг совхоз оршоно. Эндэ дунда болон найман жэлэй, мүн хоёр эхин hургуули, 4 клуб, 4 библиотекэ, 4 ясли зоной эрилтэ хангаан хүдэлнэ.

Эгэтын сомонhоо олон эрдэмтэн, багшанар, врачнууд гараа. 7 хүн эрдэмэй кандидат болонхой. Колхоз, совхозойнгоо ажал дээрэ хүдэлжэ байгаа дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэд олон. Эгэтын үрэжэлтэй талые үнэн ажалаараа шэмэглэн суурхуулжа байдаг хүнүүд тухай дурдаха болоо haa, тон олон даа. Эгэтын олон бэрхэшүүлэй үбсүүндэ орденууд яларжа, ажалайнь алдарые гэршэлдэг.

Буряад арадай олон үндэhэ яhатанай бүлэ соо дүүрэн жаргалаа эдлэн, hалбаран мандажа байhые Эгэтэ нютаг бодотоор гэршэлнэ.

Ц. НОМТОЕВ.

Һурагшадай зунай амаралта

ХҮҮГЭДЭЙ ТАЛМАЙДА ХҮХЮУТЭЙ ДАА

Республикымнай районуудай диилэнхи hургуулинуудай дэргэдэ хүүгэдэй талмайнууд зунай эхин hарада нээгдэдэг юм. Һүүлэй арба гаран жэлэй туршада Буряад орондомнай үргэнөөр дэлгэрэн таража байгаа хүүгэдэй нимэ амаралта үхибүүдэйшье, мүн тэдэнэй түрэлхидэйшье үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг болонхой.

Ушар тиимэhээ энэ талаар баян дүй дүршэлтэй болоhон Улаан-Үдэ хотын Железнодорожно районой 51-дэхи дунда hургуулиин хүүгэдэй талмайн ажабайдалтай танилсаха зорилготой тэндэ хүрэжэ ерэбэбди. Һуралсалай таhагые даагша Фима Никифоровна Сапрыкинатай танилсажа, тэрэнэй кабинет соо хүүгэдэй талмай тухай хөөрэлдөөгөө эхилбэбди.

—Манай hургуулиин хүүгэдэй талмайда 1-дэхиhээ 4-дэхи класс хүрэтэрхи hурагшад жэл бүри ябадаг юм, —гэжэ Ф. Н. Сапрыкина хөөрэбэ. —Байгша зун 70 hурагша сугларанхай. Тэдэнэр үглөөнэй 8 час 30 минутада ниишэ ерэжэ, үдэшын 6 час хүрэтэр үнжэнэ. Эндэ байха зуураа, хүүгэд гурба дахин эдеэлжэ, үдын хоол бариhанайнгаа удаа нойрсожо амарна. Эдэ бүхы асуудал тушаа 30 гаран жэлэй туршада эхин классуудай багша, талмайн бии болоhон сагhаа хойшо хүтэлбэрилэгшөөр ажаллажа байhан Зоя Васильевна Коктышева хүсэд дүүрэнээр хөөрэжэ танда үгэхэ байха. —гээд үхибүүдэй амаржа байhан газар руу ошохыем дурадхаба.

Хэрэгтэй газартаа хүрэжэ ерээд, үүдэнэй хажуудахи ханада үдэрэй гурим, түсэб, хүүгэдэй зураhан зурагууд болон нэгэ дипломой үлгөөтэй байхыень анхарбабди. Тээ саанахана хуряагдадаг ябаган шэрээнүүд жэрынэ. Энэ үедэ hурагшад үдынгөө хоол барихаяа ябашаhан байба.

Уданшьегүй тэдэнэй бусажа эхилхэдэ, заримантайнь хөөрэлдэбэбди.

— Басагад, хүүгэдэй талмайда ябахада, хэр гоё гээшэб?— гэжэ хүтэрэлдөөд ябаhан Лариса Лена хоёрhоо hурабаб.

— Би Лена гэжэ 3-дахи класста hурадаг дүү басагантаяа жэл бүри энэ талмайда ябадагбди,— гэжэ Лариса Михайлова хэлэнэ.— Бидэниие ниишэ ябагты гэжэ хэншье хүсөөрөө баалаагүй. Талмайда ябаха дуратайбди. Эндэ гоё, hонирхолтой. Манай хүтэлбэрилэгшэ Зоя Васильевна бидэндэ hонин юумэнүүдые хөөрэдэг. Тэрээндэ угаа дуратайбди, тиимэhээ хэлэhэн, заахан соонь ябахые, туhалхые оролдодогбди,— гэжэ Лариса басаган аалиханаар хөөрэнэ.

Һүүлдэнь үшөө хэдэн хүүгэдтэй, түрэлхидэй түлөөлэгшэ, Буркоопсоюзай саhа барилга-хабсаралгын комбинадай хүдэлмэрилэгшэ Нелли Николаевна Цивулинатай, мүн талмайн хүтэлбэрилэгшэд Нина Бадмаевна Степанова болон Зоя Васильевна Коктышева гэгшэдтэй хөөрэлдэжэ, өөhэдынгөө hанамжа, сэгнэлтэнүүдые хэлсэhэнэйнгээ удаа, эдээхэн hурагшадай нимэ хүхюун ажабайдалда юундэшьеб атаархаад абаа hэм.

Һуралсалай жэлэй дүүрээдүй байхада, хүүгэдэй талмайда ябаха дуратайшуулай тоо бүридхэгдэдэг. Харин тэдэниие хүтэлбэрилхэ багшанар наhанайнгаа илгаагаар эрилтэнүүдыень хараадаа абажа, хүмүүжүүлгын асуудалнуудые шиидхэхэ хэмжээ ябуулгануудые, үдэртөө сахиха гурimыень түсэблэн табидаг юм. Энэ 51-дэхи дунда hургуулиин хүүгэдэй талмай 3—4 жэл соо ябажа байhан өөрын «ветерануудтай» hэн тула, hонирхолтой зан заншалтай болонхой. Түбхын түрүүн талмайе нээлгын болон хаалгын hайндэрнүүд үнгэргэгдэдэг. Саашадань тоолобол, байгша зун Новоселенгинск ошожо, декабристнуудай музейтэй танилсаа. «Хэн уран гоёор шүлэг уншанаб?», «Хэн ирагуу hайханаар дуу хангюурданаб?» гэhэн конкурснууд, теплоходоор Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр сэнгэлгэ, түрэл республикынгаа ан амитадые, ургамал болон баялигуудые харуулhан байгаалиин музейгээр ябаа юм. Юрэдөөл, талмайн ажабайдал булагай уhанай бурьялhандал, hонирхолтой үйлэ хэрэгүүдээр элбэг байба. Харин тээмэндэ Улаан-Үдын соёлой болон амаралтын городской парк соо үнгэргэгдэhэн «Октябрятануудай спартакиада» хүүгэдэй ухаанда удаанаар хадуугдаа ёhотой. Тэндэ болоhон бүхы мүрысөөнүүдтэ, конкурснуудта эдэбхи ехэтэйгээр хабаадаhанайнгаа түлөө П. Постышевой нэрэмжэтэ Пионернүүдэй городской байшангай дипломоор шагнагдаhан байна.

Хүүгэдэй талмайда ябадаг hурагшад эндэ ганса амарна, сэнгэнэ бэшэ, харин түрэл hургуулиингаа газаахиие сэбэрлэхэ, библиотекэдэ хуушарhан, муудаhан номуудые сабуугаар няажа оёхо, шэнээр гадарлажа, яhала туhа хүргэжэ байдаг юм.

Тобшолон хэлэхэдэ, hургуулинуудай дэргэдэ эмхидхэгдэдэг хүүгэдэй талмайнууд тэдэнэй хүгжэлтэдэ ехэ удха шанартай байна. Хүүгэд эндэ бүхэлиин үдэр үнжэхэ үедөө баян дүршэлтэй багшанарай харууhан, хүтэлбэри доро өөhэдтөө туhатай олон юумэндэ hурана, эрдэм мэдэсээ үргэдхэнэ, физкультурын хэшээлнүүдые хэжэ, бэеэ хатуужуулна, хүдэржэнэ. Үри хүүгэдэйнгээ hайн харууhан доро байхада, түрэлхидыншье амар тэнюунээр ажалаа хэнэ ха юм.

Хүүгэдэй талмайн тиимэ удаан хүдэлдэггүйшье haa, тэдэнэй эндэ үнгэргэhэн сагынь өөhэдтэнь нилээд аша туhатай. Хүүгэдэй талмайда хүхюутэй байнал даа!

Х. СОКТОЕВ.

Горнын хонгёо абяан доро, барабанай дорьбоон доро хүхюу соггойгоор үнгэрдэг пионернүүдэй зун түлэг дундаа. Манай Улаан-Үдэ шадар, үзэсхэлэн hайхан газарнуудаар хэды олон лагерьнууд түбхинэнхэйб! «Огонёк», «Зорька», «Спутник», «Челночек» болон бусад лагерьнууд зунай эхеэр үүдээ хүндэмүүшээр сэпижэ, дуутай шуутай ерэhэн эдиршүүлые угтан абадаг заншалтай.

Дээдэ Онгостойн сэлюундэ оршоhон «Хүhахан» гэhэн пионерскэ лагерьта локомотив-вагон заhабарилгын заводой, БАМ-ай барилгашадай, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой, хүүргэ барилгын 834-дэхи, 397-дохи поезднуудай хүдэлмэрилэгшэдэй үхибүүд амаржа, бэе махабадаа бухэжүүлдэг. Аяар 22 ондо ондоо кружогууд хүдэлжэ, шадабаритай бэрхэ хүтэлбэрилэгшэдэй ударидалга доро эдиршүүд гартаа дүйтэй болоно, спортоор бэеэ hорино.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Локомотив-вагон заhабарилгын заводой директорэй орлогшо, ажалай ба дайнай ветеран Ф. А. Абагаевтай уулзалгын үедэ. 2. «Түрэhэн үдэрөөрнь амаршалая!».

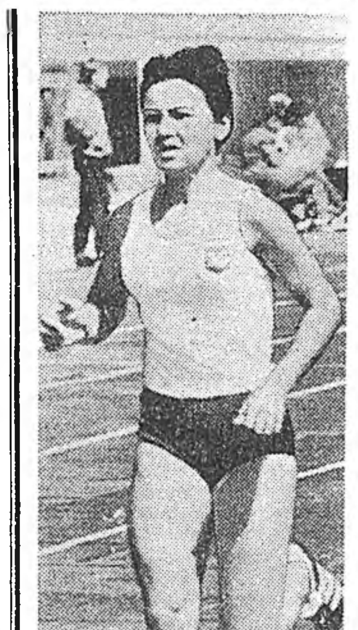
П. БУРМАКИНАЙ фото.

СПОРТ · спорт · СПОРТ

СПОРТЫН ХАТАНДА—ГОЛ АНХАРАЛ

Манай республикын хүнгэн атледүүд hүүлэй үедэ ехэ амжалта түйлажа, бүхэсоюзна, мүн уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ шалгаржа, Буряад оронойнгоо алдар солые арьбадхаhан байна. Гэбэшье спортын бүхы бүлгэмүүд, клубууд хүнгэн атлетикые хүгжөөлгэдэ анхаралаа ехээр хандуулна гэхын аргагүй. Хүнгэн атлетикээр республикын кубогта хүртэхын түлөө hаяхан үнгэргэгдэhэн мүрысөөн энээниие үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлбэ.

Энэ мүрысөөндэ спортын зургаан бүлгэмэй зуу гаран атледүүд хабаадаhан байгаа. Гэбэшье хэзээ нэгэтэ хүнгэн атледүүдээрээ суурхадаг байhан «Урожай», «Спартак» болон «Труд» бүлгэмүүдэй үсөөхэн хүниие хабаадуулhаниинь тоншье хангалтагүй. Авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортын клуб командаяа мүрысөөндэ табибагүй. Энэ хадаа спортын эдэ бүлгэмүүдтэ, клубуудта хүнгэн атлетикэ хүгжөөлгэдэ анхарал оролдолгын hулаар хандуулагдадаг байhые элирхэйлнэ. Эдэ бүлгэмүүдэй, клубуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, тренернүүд энэ дутуу дундые дары усадхаха ёhотой гэжэ hанагдана.

Тиихэдэ «спортын хатанай» техническэ зүйлнүүд hулаар хүгжөөгдэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Сэхыень хэлэхэдэ, манай республикын бэлигтэй бэрхэ атледүүд хабаадабагүй. Ушар иимэhээ олохон зүйлнүүдтэ ахир тулюур үрэ дүнгүүд түйлаглаhан байна.

Эрэшүүлэй дунда 100 болон 200 метрэй урилдаан суглааргшадай анхарал татаhан байха юм. Буряадай багшанарай институдай студент Александр Вихарев эдэ зайнуудта 10.8, 22.4 секунда саг харуулжа, илалта түйлаhан байна.

Спортын мастер Николай Суворов дабалтануудтай 400 метрэй урилдаанда түрүү hуури эзэлбэ. 1500 метрэй зайда урилдаан илангаяа шанга тэмсэлдэ үнгэрөө. Спортын мастерта кандидат Наталья Соломинская («Трудовые резервы») энэ зайе 4 минута 26 секунда соо гаталжа, эхэнэрнүүдэй дундаhаа шалгарба. «Буревестник» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Николай Петров эрэшүүлэй дундаhаа илаа — 3.59,9 минута. Улаан-Үдын 51-дэхи hургуулиин 10-дахи класс дүүргэhэн Сергей Маслов («Трудовые резервы») тэрээнhээ 04,2 секундаар гартажа, мүнгэн медаляар шагнагдаа. Энэнь эдир хүбүүнэй түйлаhан түрүүшын амжалта болоно.

Үндэрые харайлга олоной анхарал татадаг, hонирхуулдаг гээшэ. Эхэнэрнүүдэй дундаhаа ЛВРЗ-гэй спортклубай түлөөлэгшэ Ольга Сластникова бултанhаа hураггүй hайн hорилго бэлэдхэлтэй байжа, түрүү hуурида гараба. Тэрэ 170 сантиметр үндэрые гаталаа. Улаан-Үдын 31-дэхи дунда hургуулиин 9-дэхи класс дүүргэhэн Евгений Сафонов мүрысөөнhөө мүрысөөндэ мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ байна гэхэдэ, алдуу болохогүй. Тэрэ 195 сантиметр гаталжа, кубогта хүртөө. Ю. Шурыгин. О. Охота гэгшэд 190 сантиметр абажа, шангай hууринуудта гараhан байха юм.

СССР-эй суглуулагдамал командада кандидадаар оруулагдаhан спортын мастер Геннадий Темников 3000 метрэй урилдаанда илалта түйлаа. Тэрэ 8 минута 13 секунда саг харуулба. Энэ зайда эхэнэрнүүдэй дундаhаа Зүүн Сибириин технологическа институдай студентка Тамара Цой эрхимлэбэ. ЛВРЗ-гэй спортклубай тренер, спортын мастер Виктор Трунев 5000 метрые 14 минута 58 секунда соо гаталаа.

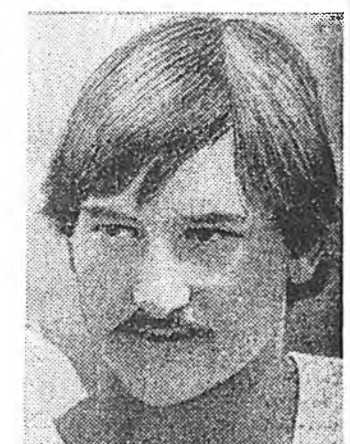
«Буревестник» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, долоон зүйлөөр спортын мастер Надежда Суворова 200 метрэй зайда урилдахадаа. 24,9 секунда саг харуулжа, илаhан байна. Бусад зүйлнүүдээр И. Глушко («Трудовые резервы»), Т. Фетисова («Буревестник»), В. Селиванов «(Трудовые резервы»), В. Борщева (ЛВРЗ-гэй спортклуб), Т. Воронина («Буревестник») болон бусад түрүү hууринуудые эзэлбэ.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр «Буревестник» бүлгэмэй суглуулагдамал команда илажа, физкультура ба спортын республиканска комитедэй дамжуулгын кубогаар шагнагдаhан байна. («Трудовые резервы») бүлгэмэй атледүүд—хоёрдохи, ЛВРЗ-гэй спортклубай түлөөлэгшэд гурбадахи шангуудта хүртэhэн байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Т. Цой, А. Вихарев.

В. ПЛУТТЫН фото.

СОВЕТ ФУТБОЛИСТНУУД ДЭЛХЭЙН ЧЕМПИОНАДАЙ УРДА ТЭЭ

Мексикэдэ үнгэргэгдэхэ дэлхэйн чемпионадай финалда наадаха эрхэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөгөө манай футболистнууд сентябриин 12-то эхилхэ юм. Тэрэл үдэр Ирландиин суглуулагдамал командатай арhан бүмбэгын совет мастернууд хабаяа туршаха. Футболдо дуратайшуулда энэ уулзалга гүн гүнзэгы удха шанартай байхань дамжаггүй, юуб гэхэдэ, энээнэй урда тээ Испанида болоhон дэлхэйн чемпионадта манай суглуулагдамал команда бараг hайн бэлэдхэлтэй, түрүү hууринуудай нэгые эзэлхэ арга боломжотой ошоhон аад, бираагүй бусаа hэм шуу.

Жээрбэ татаhанай ёhоор, Европын зургаадахи бүлэгтэ СССР-эй суглуулагдамал командаhаа гадна Ирландиин, Даниин, Норвегиин ба Швейцариин футболистнууд наадаха байна. Эдэнэй оройдоол хоёрынь Мексикэ ошожо, финальна мүрысөөнүүдтэ наадаха эрхэдэ хүртэхэ юм.

Манай суглуулагдамал командын шэнэ ахалагша тренер Эдуард Малофеев Мексикэ ошохо хоёр путевкын нэгэндэ хүртэхэ бүхы үндэhэн совет футболистнуудта бии гэжэ тоолоно. Гэбэшье иимэ ехэ зиндаагай мүрысөөнүүдтэ дан ахир команда оруулагдадаггүй юм. Тиимэhээ алишье ороной футболистнуудые баhангүй, тэдэниие хүндэлжэ наадаха гээшэ манай уялга мүн гэжэ тэрэ hанамжална. Баhажа гү даа, али лаб илахабди гэжэ эртэнhээ бэеэ тооложо наадаhан команда hэримжээ алдадаг, тиин hүүлэй hүүлдэ шүүгдэшэдэг гэжэ бидэ hайн мэдэнэбди. Манайшье суглуулагдамал команда иимэ эрхэ байдалда ороод үзэhэн байха.

Мэргэжэлтэд Эдуард Малофеевые эрилтэ ехэтэй, эдэбхи түгэс тренер гэжэ сэгнэдэг юм. Тэрэ футболистнуудтай үгээ ойлголсожо ядадаггүй, командынгаа наадые түргэн, комбинационно шэнжэтэй болгохо гэжэ оролдодог, юрэдөөл, гэдэргэ харадаггүй, урагшаа харадаг хүн гэжэ тоолодог байна.

Дэлхэйн чемпионадта бэлэдхэлээ манай суглуулагдамал команда майн 15-да үнгэргэгдэhэн Финляндиин футболистнуудтай уулзалгаар эхилээ hэм шуу. Нүхэд ёhоной мүрысөө хэхээ хүршэ ороноо ошоходоо, тэндэ 3:1 гэhэн тоотойгоор илаад ерээ юм. Зүгөөр манай футболистнууд hанаhанда хүрэмөөр наадаагүй гэhэн тобшолол Э. Малофеев хэhэн байна. Лаб амжалта түйлахабди гэжэ эртэлэн этигэхэдээ. командамнай наадаанайнгаа эршэ hуладхажа, гарта, хүлтөөрөө орожо, халуун тулалдаа эмхидхэжэ шадаагүй. Ехэнхи ушарта манай футболистнууд бэе бэетээ тааража, бэе бэеэ ойлголсожо наададаг болоогүйгөө гэршэлээ.

Хэды тиигэбэшье haa, уулзалгын дүнгэй тренерэй hанаа сэдьхэл хангангүй байха аргань үгы ааб даа. Илалтаар эхилхэдэ, хэзээшье урматай байдаг, найдал, этигэл ерэдэг шуу. Финлянди — СССР гэжэ уулзалгын hүүлээр мэдээжэ вратарь байhан, ороной суглуулагдамал командада нэгэтэ бэшэ наадаhан Анзор Кавазашвили иигэжэ хэлээ hэн: «3:1 гэhэн тооhоо ондоо үрэ дүнгүүдынь анхаралтайгаар харамаар гээшэ ха. Сэхынь хэлэхэдэ, манай хүбүүд түрүүшынхээ шахуу суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, суг хамта наадаба ха юм. Тиимэhээ бэе бэеэ ойлголсолгын түрүүшын хэшээл гараба бшуу. Тиин илалта түйлажа шадаа. Иимэ эхин тэдэниие далижуулха ёhотой».

Эдуард Малофеев командынгаа бүридэлдэ Испанида үнгэргэгдэhэн чемпионадта наадаhан дүй дүршэлтэй хэдэн мастернуудые оруулаа. Тэдэ хэд бэ гэбэл, вратарь Ринат Дасаев, хамгаалагшад Александр Чивадзе (командын капитан), Анатолий Демьяненко, Владимир Бессонов ба Хорен Огнесян, добтологшо Олег Блохин. Эдэнэй хэниинь мүнөө үедэ эрхим hайн наада, бэеынгээ тамирай талаар бэлэдхэл түгэсөө харуулаа, тиимэhээ суглуулагдамал командын гол үндэhэн наадагшадынь болохоёо ядахагүй хаш.

Үшөө 1982 ондо суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаhан Москвагай «Спартагай» добтологшо Сергей Родионов али бүхы талаhаа шадамар бэрхэ футболист байhанаа элирхэйлhэн юм. Тэрэ мүнөө Олег Блохинтай хамта командын добтолхы гол хүсэн болонхой. Родионов хурдан түргэнөөр гүйхэhөө гадна, бүмбэгэеэ ямаршье ушарта алдангүй, тогтоон барижа шададаг. сохисонь шандааhатай.

Днепропетровскын «Днепр» командаhаа уригдаhан 20 наhатай Олег Протасов саашадаа нилээд бэрхэ футболист боложо ургаха бүхы арга боломжотой. Хэды залуушье haa, үнгэрhэн сезон соо суглуулагдамал командын бүридэлдэ орожо наадахадаа, тренернүүдэй hайшаал, этигэмжэдэ хүртэhэн юм. Энэмнай шумууhан түргэн, хододоол ворота худар эрмэлзэжэ ябадаг, онобшотой сохисотой футболист байха. Агаарташье дэгдэжэ ябаhан бүмбэгэ Протасов шадамараар тогтоон абажа, толгойгоороо сохижо, нэгэтэ бэшэ амжалта түйлаhан гээшэ.

Үшөө нэгэ добтологшые эндэ дурдая. Тэрэмнай Донецкын «Шахтерhоо» уригдаhан 28 наhатай Виктор Грачев болоно. Энэ футболист гол түлэб талмайн хажуу захын хубида наададаг байха. Тиибэшье ямаршье хамгаалагшые мэхэлээд, бүмбэгэеэ алдангүй урагшаа дабшаха, добтолгынгоо шэглэлые саг үргэлжэ hэлгэжэ, нүгөө талынгаа футболистнуудай hэримжые алдахуулха, тэдэниие худхуулжархиха хабатай юм.

Залуу хахад хамгаалагшад сооhоо тэрэл Днепропетровскын «Днепрэй» түлөөлэгшэ Геннадий Литовченкые онсолон тэмдэглэмээр хаш. Оройдоол 21 наhатай энэ футболист наадаанай талмай дээрэ гарахадаа, ямаршье дүй дүршэлтэй футболистhаа дутуугүйгөөр хаана, юунэй боложо байhые анхаран хараад, эгээл шухала хэрэгтэй газараа олоодхидог юм. Гүйхэдөө шуран солбон, хамгаалагшадые тогтоон торгоонгүй дабан гарадаг, тиихэ мүртөө холоhоо эршэтэй, онобшотойгоор бүмбэгэеэ сохижо, нэгэтэ бэшэ амжалта түйладаг заншалтай.

Эдуард Малофеев үшөө хэдэн бэлигтэй бэрхэ залуу футболистнуудые суглуулагдамал командын бүридэлдэ уринхай. Тэдэнэй нэгэн— Минскын «Динамын» гол футболистнуудай тоодо ородог 24 наhатай Сергей Гоцманов болоно. Адли бэрхээр добтолгодошье, хамгаалгадашье наададаг энэ нүхэрнай эсэхэ сусахые мэдэдэггүй, бүхы 90 минута соо амархые мэдэнгүй, «ажаллажа» гарадагаараа суурхадаг. Мүн лэ Минскын «Динамоhаа» 23 наhатай Сергей Алейников, 22 наhатай Андрей Зыгмантович гэгшэдые Эдуард Малофеев суглуулагдамал командадаа абанхай. Эдэнэр өөрынгөө клубта наадахадаа, найдамтай хахад хамгаалагшад байhанаа гэршэлэн харуулаа. Тэдэнэй мэргэжэл, шадабари жэлhээ жэлдэ ургана. Тиимэhээл амжалта түгэс наададаг мастернууд тэдэнэй саашадаа болохо байhаниинь дамжаггүй гэжэ тренер тоолоно.

Тренер Эдуард Малофеевэй хэхэ, бүтээхэ хүдэлмэринь хүнгэншье бэшэ, хэм хэмжээгээрээ ехэшье гэжэ сэхэ хэлэе. Зүгөөр тэрэнэй мэдэлдэ байhан футболистнуудhаа эрхим hайн команда бүридхэхэ, hорин бэлэдхэхэ дүүрэн арга боломжо бии. Энэ тобшололые мнай Англиин Уэмбли стадион дээрэ июниин 2-то үнгэргэгдэhэн нүхэр ёhоной уулзалгын дүн гэршэлнэ. Юуб гэхэдэ, түрүүшынхээ шахуу Англиин суглуулагдамал командые совет футболистнууд 2:0 гэhэн тоотойгоор өөhэдынь талмай дээрэ шүүжэрхёо бшуу. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ ороной команда, манай команда шэнги, шэнээр бүридхэгдэжэ, тоггонижорон тодоржо байнхай юм. Тиигэбэшье haань, түйлаhан илалтымнай сэн үнэгүй байгаа гэжэ хэлэхэ үндэhэн манда үгы бшуу. СССР-эй командада алдаhанайнгаа удаа Англиин арhан бүмбэгын мастернууд Рио-де-Жанейродэ Бразилиин суута суглуулагдамал командатай уулзахадаа, яаха аргагүй булюу байжа, 2-0 гэhэн тоотойгоор илаа бшуу. Юрэдөөл, энэ уулзалгануудай үрэ дүнгүүдhээ уламжалан, командынгаа дэлхэйн чемпионадта амжалта түгэс наадаха байhанда найдал түрэгдэнэ.

Алексей ЛЕОНТЬЕВ. (АПН).

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

ХЯАГТЫН ХҮГЖЭМЭЙ УЧИЛИЩИИН ҮДЭРЭЙ ОТДЕЛЕНИНҮҮДТЭ АБАЛГА СОНОСХОГДОНО

Найман жэлэй болон дунда эрдэмтэй эрхэтэдые хүгжэмэй үдэрэй отделениин нэгэдэхи курсада Хяагтын хүгжэмэй училищи удаадахи мэргэжэлнүүдээр абалгые соносхоно:

1. «Арадай инструментнүүд» (баян, аккордеон, домра, балалайка, чанза).
2. «Хоровой дирижировани».

Һуралсалай болзор — 4 жэл.

Найман жэлэй болон дунда эрдэмтэй эрхэтэдые художественно үдэрэй отделениин нэгэдэхи курсада «Уран зурааша-шэмэглэгшэ» (уран hайханай училищиин программаар) гэhэн мэргэжэлээр абаха. **Һуралсалай болзор— 3 жэл 10 hара.**

Дунда эрдэмтэй эрхэтэдые клубна үдэрэй отделениин хоёрдохи курсада «Соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин методист-эмхидхэгшэ» гэhэн мэргэжэлээр абаха. **Һуралсалай болзор — 2 жэл 6 hара.**

Дунда hуралсалай бааза дээрэ училищида орогшод удаадахи шалгалтануудые үгэхэ:

1. Мэргэжэлээрээ (прозо, басни, шүлэг уншаха; искусствын, соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин асуудалнуудаар хөөрэлдэхэ; кинофильм, клубна үдэшые гү, али зүжэг шүүмжэлэн тайлбарилха).
2. Литература (найруулга).
3. СССР-эй түүхэ.

Найман жэлэй hуралсалай бааза дээрэ училищида орогшод удаадахи шалгалтануудые үгэхэ:

1. Мэргэжэлээрээ («Хоровой дирижировани» мэргэжэлээр дуунуудые гүйсэдхэлгэ, хүгжэмэй талаар бэлиг шадабари шалгаха. «Арадай инструментнүүд»—дуратай инструмент дээрэ хүгжэм дуу гүйсэдхэхэ, хүгжэмэй талаар бэлиг шадабари шалгаха. Художественно отделенидэ орогшод — зураг зураха, уран зурагай искусствын, соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаанние уран hайханаар шэмэглэлгын асуудалнуудаар хөөрэлдэхэ).
2. Ород хэлэн (диктант).
3. Ород хэлэн ба литература (сээжээр).

Эдэ бүхы мэргэжэлнүүдээр абалгын шалгалтанууд июлиин 16-hаа эхилхэ. Хяагтын районой хилын тусхай гуримда ороhон ушараар документнүүд июлиин 7 хүрэтэр абтаха. Тиимэhээ, июлиин 8-hаа тусхай документнүүд бүридхүүлэгдэжэ, абитуриентнүүдэй шалгалтада ерэхэ болзорыень дуулгажа эльгээгдэхэ юм. Тэрэ документ дээрэ нютагай дотоодын хэрэгүүдэй таhаг Хяагта хото ошохо зүбшөөл үгэхэ ёhотой.

Хүгжэмэй училищида hураха зуураа дунда hургуулиин хэмжээн соо юрэнхы эрдэмэй предмедүүдые, ниитэ-политическэ болон тусхай дисциплинэнүүдые студентнэр үзэхэ юм. Тодорхойлбол, КПСС-эй түүхэ, марксистско-ленинскэ эстетикэ, философиин, научна атеизмын, этикын, психологи болон педагогикын үндэhэ hуури, арадай аман зохёол, оркестрово ба хоровой дирижировани, хоолойгоо hайнаар табилга, грим, үгүүлэл хэлэлгын культура, сценариин, актерой шадабари ба режиссура, уран зурагай искусствын, театральна ба хүгжэмэй искусствын үндэhэ hуури, уран зураг, живопись, пластическа анатоми, хубсаhа хунарай болон ажаhуудалай хэрэгсэлнүүдэй түүхэ.

Хүдөө нютагуудhаа ерэгшэд болбосон түхэлтэй хамтын байраар хангагдаха. Документнүүдые (эрдэм тухай документ, hургуулиин директорhээ гү, али ажалhаа характеристикэ, ажахын гү, али соёлой таhагай зууршалга, 285-дахи формын медицинскэ справка, ажаhууhан нютагаа, гэр бүлын бүридэлые гэршэлhэн справканууд, ажалhаа болон түрэлхидэйнгээ салин хулhэн тухай мүн лэ справканууд) иимэ адресаар эльгээхэ:

671830. Бурятская АССР, г. Кяхта, ул. Назимова, 7, музыкальное училище, ответственному секретарю приемной комиссии.

Телефонууд: директорэй 91-4-89, директорэй орлогшын 91-1-84, абалгын комиссиин харюусалгата секретариин 91-1-85.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-00490. Заказ № 153. Индекс 04649.